

ALUMINIJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GLINICE

IN ALUMINIJA „BORIS KIDRIČ“ KIDRIČEVO

LJUDSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA

ŠTEVILKA 4

APRIL 1978

62250 P T U J

Trg svobode 1

LETNIK XVI

62325

NAŠ PRVI MAJ

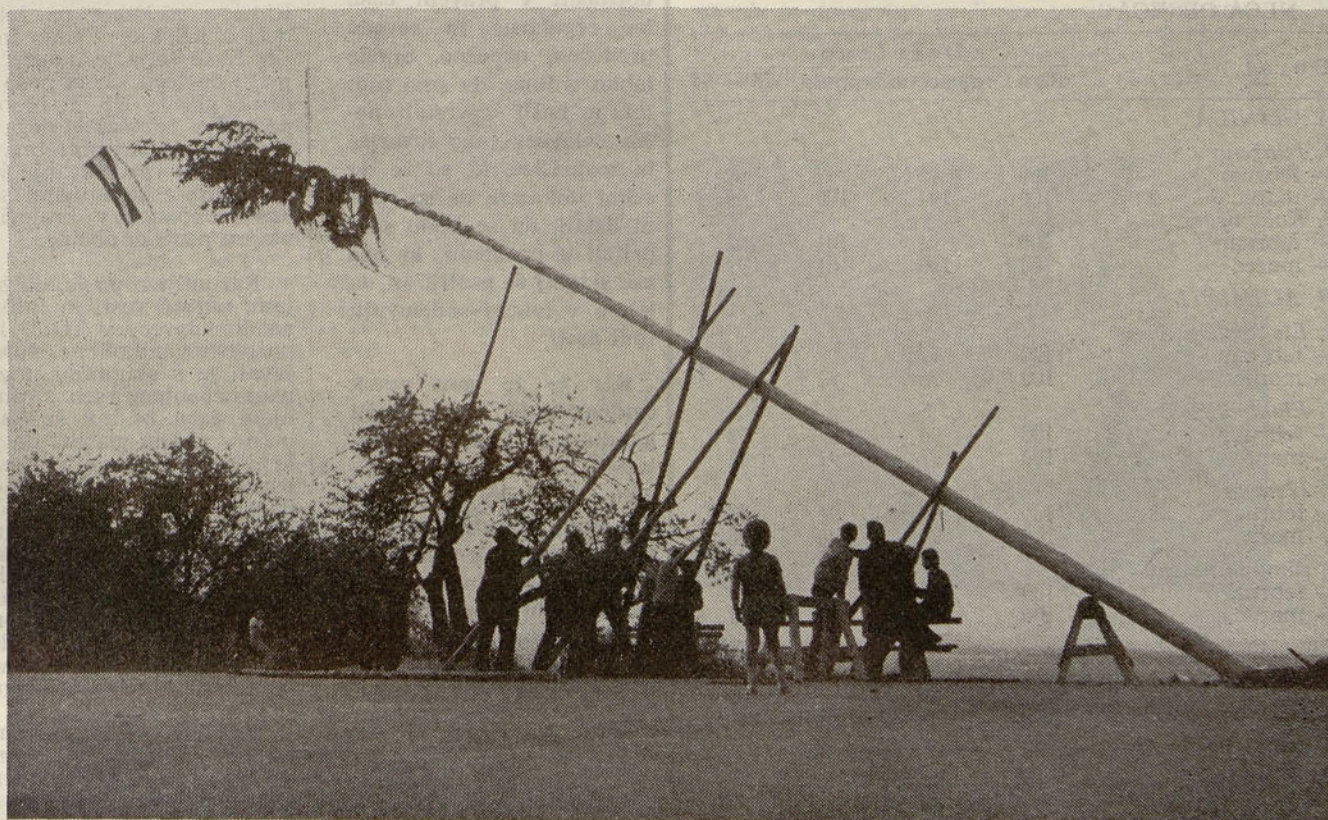
1. maj. Kaj je to praznik dela? Prav gotovo je prvi maj mednarodni praznik dela, ki je simbol ideje našega delavskega razreda. To je praznik vseh delovnih ljudi širom sveta, ki tako ali drugače še vedno praznujejo ta mednarodni proletarski praznik, ki nas vse spominja na izredno bogato zgodovino delavskega razreda. Se najbolj nam bo za vedno ostalo v spominu leto 1868, ki je pomenilo za delavce leto pokolov, demonstracij prav tako pa tudi zelo bogatih in kakovostnih sprememb, ki jih je takrat izbojeval proletarijat. Prav gotovo ni potrebe,

da omenjam dejstvo, da je prav na spomin na krvave demonstracije v Chi-

cagu, postal prvi maj tisti mednarodni praznik v katerem so vtkane vse niti

našega proletariata, saj so prav takrat delavci vsega sveta sklenili proglasiti 1.

maj za praznik dela v cellem svetu. (Nadaljevanje na 4. strani)

Mlaj

IZ VSEBINE:

- Z znanjem, odločnostjo in pogumom nam je vzor
- Telesnokulturna, rekreativna in športnorekreativna dejavnost delavcev v združenem delu

Ob mednarodnem prazniku dela - 1. maju želimo vsem delovnim ljudem veliko delovnih uspehov in prijetnega praznovanja v naši socialistični samoupravni družbi!

*Samoupravni organi TGA, družbenopolitične organizacije in uredniški odbor
»Aluminija«*

Za nami so uspešne volitve. Na sliki je izredno lepo urejeno volišče v kulturno prosvetnem domu Apače.
Foto: K. Zorec

Kako smo poslovali?

Iz tabele I in II je razvidno, kako smo poslovali v mesecu marcu 1978.

Indeks 1978-1977 prikazuje odnos dosežene proizvodnje napram proizvodnji v istem obdobju lanskega leta.

I. DINAMIKA PROIZVODNJE — INDEKSI FIZICNEGA OBSEGA

Obrat	Doseženo			
	Plan	mesečno	komula.	78 — 77
A. GLINICA				
1. Izluženo				
— februar	100	95	97	99
— marec	100	104	100	99
2. Kalcinirano				
— februar	100	91	101	102
— marec	100	100	101	99
B. ALUMINIJ				
3. Elektroliza A				
— februar	100	97	98	97
— marec	100	96	97	97
4. Elektroliza B				
— februar	100	96	97	98
— marec	100	97	97	98
5. Livarna				
— februar	100	96	96	97
— marec	100	96	96	98
6. Anodna masa				
— februar	100	107	94	97
— marec	100	106	99	81

II. PRIKAZ PORABLJENIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA — III - 1978

Na 1 tono proizvoda	Indeks		
	Plan	marec	I-III - 1978
1. GLINICA			
Al hidrat — Al_2O_3			
— boksit	100	104	102
— NaOH	100	96	120
— para	100	106	111
— el. energija	100	87	95
2. ALUMINIJ			
Hala A			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	101	103
— kriolit	100	183	165
— Al fluorid	100	91	92
— el. energija	100	105	104
Hala B			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	94	96
— kriolit	100	161	135
— Al fluorid	100	65	74
— el. energija	100	104	104
3. ANODNA MASA			
Za domačo porabo			
— petrolkoks	100	100	100
— katranska smola	100	100	101
— el. energija	100	85	89

Izvolili smo nove organe samoupravljanja

Ker je potekel mandat dosedanjim samoupravnim organom so bile 15. aprila 1978 izvedene oziroma opravljene volitve v nove organe samoupravljanja, ki bodo imeli pred seboj v naslednji mandatni dobi dokaj zahtevnih in odgovornih nalog, ki jih bo potrebno skupaj z ostalimi dosledno ter realno reševati, predvsem pa odpravljati vse negativne pojave ter posledice nekaterih neurejenih odnosov v samem kolektivu.

Sam potek evidentiranja je potekal v skladu z zakonom ter vsemi predpisi, pa tudi kandidacijske konference so opravile svoje dolžnosti v pravem času ter regularno in seveda predvsem uspešno. Smelo lahko trdimo, da smo tudi tokrat našli v vrstah naših delavcev take tovariše in tovarišice, ki so že do sedaj dokazali, da so voljni delati, da se bodo spoprijeli s problemi, ki nas vse skupaj še pestijo in, da bomo v takem sodelovnjstvu tudi useli.

Ker je že sam potek evidentiranja in poznejši kandidacijski postopek pokazal, da smo si zastavili dobre smernice za nadaljnje delo, poznejše priprave na sam potek volitev niti niso bile zahtevane ter težke. Delavci so se v samih predhodnih postopkih odločili za svoje kandidate in jih tudi na volitvah podprli.

Ko so se delavci v posameznih delovnih skupinah odločali za tiste, ki bi nas naj zastopali v naslednji mandatni dobi, so skoraj gotovo imeli pred seboj tudi dejstvo, da naloga ne bo lahka in, da bo tukaj moral celotni delovni kolektiv storiti in opraviti svojo dolžnost, saj je končno tudi on neposredni upravljalca, ki preko svojih voljenih delegatov uveljavlja ter izvaja vse tisto kar je v skladu z zakonom, z notranjimi samoupravnimi akti in končno z zakonom o združenem delu, o katerem pa kot je že bilo občitljivo ne vemo še dovolj ali pa tega ne želimo, ker se z njim v celoti še nismo spoznali.

Prepričani smo, da bodo naši novizvoljeni organi dosledno zastopali tako interese naše delovne organizacije, kot tudi celotne skupnosti. O poteku samih volitev in o rezultatih pa bomo poročali v naslednji številki našega glasila.

F. Meško

Beseda urednika

Še nekaj dni nas loči od praznika dela prvega maja. Marsikdo bo dejal: »To pa res ni nič posebnega mesec pač kot vsi ostali meseci v letu.« Res, prav imate, kajti povdariti sem želel le to, da se kaj hitro bližamo zadnjemu mesecu v prvi polovici leta — to je mesecu juniju. Ta mesec pa seveda pomeni za mnoge pričetek lepih dopustniških dni bodisi v planinskih krajih ali ob obalah našega sinjega Jadrana, pa bo tako spet malce zamrla živahnost, ki vlada še v tem trenutku. Mnogi bodo pozabili na svoje skrbi in se predali pravemu počitniškemu oz. dopustniškemu vzdušju — no in prav je tako!

Mi pa še ostanimo v mesecu aprilu v pričakovanju prijetnega prvomajskega praznovanja in si malo bolj ogledimo kako poteka naše delo v uredniškem odboru v sedanjih sestavi. Morda ste že opazili nekatere spremembe, čeprav so le-te še začetniške in ne kaj preveč opazne, pa le lahko smelo trdimo, da se vse bolj (čeprav počasi) oglašajo več novih sodelavcev iz različnih področij dejavnosti, kar je izredno pohvalno. Oglasili so se že naši sodelavci (bolje rečeno sodelavke) iz TOZD livarne lahkkih barvnih kovin iz Trbovelj, obljubljajo nam pa, da se bodo v prihodnje oglašali bolj aktivno, pričeli bodo planinci, ponovno pa spet pozivamo naše mlade iz DO, da se le ojunajo in nadaljujejo pričeto delo s katerim so prebili led nato pa trenutno spet zastali. Kar pogumno naprej mladinci, prostor za sporočila o vaših akcijah in delu je v glasilu vedno na razpolago.

Oglasili se bodo tudi taborniki odreda »Boris Kidrič«, vsekakor pa želimo tudi več sestavkov iz dela v KS kjer živimo in delamo na različnih področjih. Naša želja je namreč, da bi v bližnji bodočnosti prišli do tega, da bi naše tovarniško glasilo bilo tudi delno glasilo KS in bi obravnavalo razna zanimiva področja iz vsakdanjega dela krajevnih skupnosti. Seveda je tukaj potrebna velika prizadevnost in obojestransko razumevanje in kar je najbolj važno sodelovanje z zanimivimi sestavki iz življenja in dela naših občanov v krajevnih skupnostih kot tudi v okviru ptujске občine.

Razumljivo pa je, da želimo, kot nenehno povdarjam, največ vesti in informacij iz vsakdanjega dela naših delavcev v TOZD in DS SS. Dobro vemo, da problemov nikoli ne zmanjka in, da jih je moč reševati le s skupnimi prizadevanji in seveda polnim razumevanjem vseh strani. Nekateri dogodki v zadnjem času bi bili še kako potrebni tudi kritičnih ocen v našem glasilu, da pa ne bi le govorili samo o kritikah, je mesto v glasilu tudi za pohvale tistim uspehom, ki jih dosežajo naši novatorji s svojo inovacijsko dejavnostjo, kot tudi delavci na delovnih mestih s svojim vestnim in marljivim zalaganjem pri vsakdanjem delu. Skratka gradiva nikoli ne bi smelo zmanjkati le tistih pogumnih sodelavcev bi potrebovali, ki so odločni, da napake kritizirajo in dajejo predloge in pripombe za rešitev, da pa kot sem omenil pohvalijo tudi vse tisto kar je pozitivno in napredno in nam daje v bodočnosti upanje na boljše in uspešnejše poslovanje.

Odločno moram povdariti, da se naši vodilni delavci vse premoalo ali skoraj nič ne vključujejo v to, da bi s svojimi strokovnimi sestavki sodelovali v glasilu in tako kar se da najbolj obveščali zaposlene o mnogih zadevah, ki jih zanimajo. Potem bi odpadla tudi razna namigovanja, ki so največkrat plod določenih dezinformacij, katere (kar smo že večkrat povdarjali) najbolj škoduje nam samim —to je lastnemu kolektivu.

Občasne informacije, ki jih objavijo strokovne službe, vsekakor niso dovolj za pristno in redno sprotno obveščanje o vsem kar se v kolektivu dogaja, ni pa še znano delavcem v proizvodnji, na delovnih mestih itd.

Tukaj bo moralo priti vsekakor do kvalitetnejših premikov, saj to vidimo kako je v nekaterih drugih glasilih delovnih organizacij. Mnogo članov kolektiva je v tem trenutku v novih samoupravnih organih, pa morda lahko tudi iz te smeri za v bodoče pričakujemo kaj pohvalnega in bolj aktivnega, saj se bodo po vsej verjetnosti mnogi takoj z vso odgovornostjo vključili v delo samoupravnih organov in bodo s svojim odločanjem pripomogli k uspešnemu reševanju nadaljnjih problemov.

Tovariški pozdrav!

Vaš urednik

Krvodajalkam vse priznanje

V našem glasilu smo že večkrat poročali tudi o delu naših krvodajalcev v delovni organizaciji TGA Kidričevo. Kot je znano, tako samoupravni organi, kot ostale družbenopolitične organizacije v TGA v celoti podpirajo prizadevanja naših krvodajalcev, ki darujejo iz meseca v mesec svojo dragoceno življenjsko tekočino ki rešuje mnoga življenja, ki bi brez te pomoči ter humanega dejanja ugasnila za vedno.

V vrste krvodajalcev v naši delovni organizaciji pa je vključenih že tudi precejšnje število naših zaposlenih žensk, ki se prav tako povsem enakopravno udeležujejo vseh krvodajalskih akcij in darujejo svojo kri v duhu humanega poslanstva. Pred kratkim smo o tem govorili tudi s tovarišico Štefko LETONJA iz TOZD glinice, ki dela kot skladiščnik v obratu kotlarna in nam je med drugim povedala o teh akcijah naslednje: »Precej nas je že, ki hodimo na redne krvodajalske akcije, število se je od lanskega leta povečalo za nekaj krvodajalk, zato ponovno pozivamo žene-krvodajalke, tudi ostale naše vrstnice, da se čim bolj vključujejo v naše vrste. Ob tej priložnosti pa tudi prosim, da preko našega tovarniškega glasila izrazite našo polno zahvalo vsem družbeno-političnim organizacijam v TOZD in TGA, samoupravnim organom ter sindikatu za izredno pozornost, katere smo bile ponovno deležne ob zadnjem prazniku dneva žena. Ker ta pozornost ni prva niti edina, se vse žene-krvodajalke za vso pozornost in pomoč pri naših humanih akcijah pri srčno zahvaljujemo v trdnem prepričanju, da bodo tudi v bodoče enako podpirali naše humane akcije kot doslej. Še enkrat v imenu nas vseh res pri srčno hvala za pozornost in podporo.«

Pridružujemo se mnenju tovarišice Štefke in upamo, da bo tudi ta kratek sestavek o pozornosti do krvodajalk dal še večjemu številu naših zaposlenih žensk pogum, da se bodo vključile v njihove vrste.

France MESKO

Mnogo je že bilo napisanega in še bo o tovarišu Borisu Kidriču. Se se bodo oglašali poznavalci njegovega znanstvenega dela, njegovi bojni in politični tovariši. Toda vendarle bo vse to ostalo le skromna slika tega, kar je Boris Kidrič res bil, kar je hotel in delal. Saj, če daje človek sebe samega za stvar, za idejo, ki mu je vse in malo-kdo zna to tako, kakor je to zmogel Peter — potem je težko najti besede, ki bi tako življenje opisale, posebno še, ker je za mnoga dejanja, za mnoge misli, ki so se rodile v težkih urah premišljevanja, vedel le on sam, mi pa smo bili le priča ukrepom, ali pa le njihovi izvajalci, ne da bi se poglobljali v vlogo, ki jo je pri njih odigral Boris kot snovatelj naših političnih akcij, naših vojnih pohodov, naših gospodarskih ukrepov itd.

Drobni dogodki iz življenja skromni spomini na pretekle dni, pa vendarle večkrat pokažejo, s kakšnim človekom smo živeli, kaj nam je pomenil

prepričevanju in je bila od tega odvisna morala prebivalstva, ki je ponekod že zapadla vplivom bele garde!

Tudi etični principi niso bili tov. Kidriču prazne parole. Ni priznaval moralnih zapovedi, ki jih je učila nemoralna klika vladajočih politikov, hotel pa je moralna načela, ki jih bo lahko osvojila nova družba. Živo se spominjam razgovorov v uredništvu revije »Osvobodilna fronta«, ko smo razpravljali o pravici našega sodišča, da obsoja izdajalce na smrt. Pri mnogih ljudeh, posebno pa pri tistih, ki niso bili s srcem v OF, so namreč vzbudila streljanja izdajalcev negotovanje, češ okupator se bo maščeval. Tov. Kidrič je odločno ugotavljal, da bitka s sovražnikom ne more biti polovičarska; dopustiti izdajstvo bi ne pomenilo samo smrti tolikih in tolikih nedolžnih ljudi, temveč, kar je še posebno važno nekaznova-

IZ SPOMINOV NA POKOJNEGA BORISA KIDRIČA

Z znanjem, odločnostjo in pogumom nam je vzor

in kaj je dejansko bil. Skušal bom zato opisati nekaj spominov, ki so se mi znova vzbudili v teh dneh, ko imamo vsi toliko opravka z mislimi na Petra, ko se ne moremo sprijazniti z dejstvom, da ga ni več in ko se sprašujemo, kako bomo delali brez njega. Tudi ti spomini bodo le skromna osvetlitev njegovega dela:

»Tovariša Petra sem poznal v dneh, ko smo navezovali prve stike med partijo in skupino Sokolov, ki so pred tem obračunali z reakcionarnim vodstvom v svoji organizaciji. Ni me toliko presenetila širina s kakršne se je pokazal predvsem tovariš Kidrič. Nekoč v letu 1941 sva se zapletla v daljši pogovor prav o naših sokolskih problemih. Povezano je bilo z delom v Ljubljani, ko je bil ustanovljen mestni odbor OF. Vse je bilo takoj jasno, kakšno vlogo naj ima sokolska organizacija, kako naj razvije svoje delo in katere so osnovne politične nevarnosti v delu.

Toda lepo presenečenje me je čakalo, ko mi je Peter zastavil vprašanje, zakaj toliko povdarjamo odvisnost svoje organizacije od čeških vzorov, ko je vendar nastajala več ali manj samoniklo in ko je imela take ideologe, kot je bil Levstik. Potem je začel razvijati misli o samem Levstiku, o njegovi dobi in o nujnosti, da tudi tega slovenskega velikana pravičneje ocenimo, in da mu posebno tudi mi — Sokoli damo v organizaciji mesto, ki mu gre. Moram priznati da mi ni bilo lahko pri srcu, saj sem bil član vodstva sokolske skupine, v procesu, ki ga je organizirala društvena uprava na Taboru, sem branil čistost sokolske misli, pri tem pa nisem vedel, da je za življenje in delo slovenskega sokolstva storil Levstik več od Tyrša. To mi je moral povedati Peter! Ne samo, da je s tem dokazal dobro poznavanje slovenske zgodovine, pokazal nam je tudi, kako mora človek, ki hoče usmerjati politično življenje, dobro analizirati dogajanja v preteklosti, da jih lahko s pridom izkoristi v tekočem delu.

Ali drug spomin! Čital sem, ko pripoveduje tov. Drežče v Ljudski pravici o našem življenju po roški ofenzivi leta 1942. Takrat nam prav gotovo ni bilo lahko pri duši. Vsi smo se sicer zavedali, da ne smemo popustiti, toda je vendar moral biti nekdo, ki je imel dovolj poguma in optimizma, da ne prizna poraza in da takoj nadaljuje s pričetim delom. In zopet je to bil Peter. Brž ko smo prišli na Rdeči kamen in našli tam nekaj partizanov, je že sestavil vojaško patrolo, se ji postavil na čelo in krenili smo nazaj v kraje, kjer so nas ob zadnjem premiku napadli Italjani. To je bil Peter vojak, človek ki se je zavedal, da lahko samo z lastnim vzgledom dvigne moralo partizanskih borcev. Niti trenutek ni razmišljal, temveč je prvi prišel v naši grupi z izvrševanjem osnovnih vojaških dolžnosti. Na podobnih vojaških nalogah je bil večkrat v prvi dobi našega partizanstva. S tem ni pokazal samo svoj pogum, pripravljenost na vsako žrtev, temveč tudi, kako nujno je potrebno povezovati živo politično delo z vojaškimi nalogami, ker pač je takrat doba predpostavljala na terenu vojaške uspehe samemu

no bi ostalo povezovanje z okupatorjem, kar je bilo v takratni situaciji največji zločin. »Ne ubijaj!« zato ne more veljati kot zapoved niti za vernega katoličana, če gre za izdajalca, če gre za obrambo naroda in domovine, in če gre za utrjevanje nove, človečanske morale, katere ne morejo narekovati trenutne potrebe kakšnih politikantov, ampak jo ustvarjajo množice v krvavi borbi z okupatorjem.

Spomin na odkritje spomenika Borisu Kidriču v letu 1973 v Kidričevem. Bo tudi letos pri nas tako svečano?

Foto: K. Zorec

Se danes mi ni jasno in mi je skoraj nerazumljivo, kako je Peter vse te naloge v Ljubljani uspešno opravljal pred licem tolikih volunov in okupatorjevih vojakov, ko se vendar ni mogel napravljati tako, da bi bil vsaki dan drugačen po zunanem izgledu. Potreben je bil pogum in tega je imel Peter dovolj, pa so zato bila vsa prizadevanja policijskega aparata okupatorja zaman. Ta pogum je spremljal tovariša Kidriča do konca njegovega življenja. Pogumno je vodil zadnje operacije slovenske vojske ob koncu druge svetovne vojne, pogumno je prevzel vodstvo slovenske republike, kot prvi predsednik slovenske vlade. Pogumno se je spopadel z mnogimi gospodarskimi težavami kot neposredni vodja jugoslovanskega gospodarstva. Se in še bi lahko obujal spomine na pokojnega sodelavca narodnega heroja Borisa Kidriča — Petra, vendar velja le to, da je bil resničen vzor kako treba stopati na nova pota tudi v težkih situacijah, zato nam bo kot tak ostal tudi v trajnem spominu.

Iz spominov Zorana Poliča, pripravil F. Meško

NAŠ PRVI MAJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pred 33. leti so si narodi in narodnosti Jugoslavije priborili svojo nacionalno in socialno svobodo. Dolga tri desetletja smo v svobodi bogato zapomnili z marljivim delom v izgradnji naše samoupravne socialistične družbe. Državo smo dvignili iz nerazvitosti v že kar dobro državo v kateri delovni ljudje krojijo sami sebi svojo usodo in bodočnost. Ustvarili smo družbo, ki temelji na oblasti delavcev in kmetov — skratka delavskega razreda, s čimer smo svetu dokazali, da smo za mir ter družbeni napredek in za mednarodno miroljubno sožitje med narodi vsega sveta, za popolno enakopravnost vseh držav in narodov na našem planetu. Prvi maj pomnijo naši predniki in delavci, ko so praznovali delavski praznik v gozdovih in na tratah, saj so jim že tedaj bile prepovedane vse manifestacije, ki jih pa delavci niso nikoli upoštevali, zaradi tega so bile večkrat tudi krvave demonstracije v katerih je naš delovni človek kljub ponižanjem in žrtvam vedno izšel kot zmagovalček, saj ga ni pokolebalo nobeno še tako ponižanje.

Danes ni več potrebnih demonstracij v svetu, niti tajnih zborovanj ter gorečega kljubovanja proti tistim, ki jim še vedno ni pogodu vladavina delavskega razreda. Prvi maj dobiva pravi praznični značaj — dobiva nove oblike in razsežnosti, saj po eni strani služi našemu delavcu kot praznik — dela prost dan, ki ga kot takega tudi prežive v naravi, po drugi strani pa pomeni današnji prvi maj — praznik dela in delovnih zmag s katerimi se delavci tudi najbolj ponašajo.

Novosti, ki izhajajo iz zakona o združenem delu, skratka za našega delavca niti niso novosti, saj je že pred tem naša ustava temeljito in konkretno opredelila vse delavčeve pravice, sam zakon o združenem delu pa isto le še dopolnjuje — seveda vse v prid in korist našega proizvajalca-našega delovnega človeka. Nahajamo se pred novimi izkušnjami, saj bodo novoizvoljeni samoupravni organi imeli polne roke dela, mi vsi ki smo jim s svojimi glasovi dali polno podporo pa smo dolžni z njimi tesno delati v vseh smereh dobrega gospodarjenja v delovni organizaciji, v prid sebi in naši družbi!

O življenjski moči samoupravljanja doslej pričajo že mnogi zabeleženi uspehi, ki smo jih dosegli na področju družbenoekonomskega in političnega spreminjanja v državi. Dobro vemo, da si samoupravljanja ni izmislil TITO ne katerikoli drug posameznik, pač pa se je taka ideja rodila že med samim razvojem delavskega in socialističnega gibanja. Zato tudi prvi maj simbolizira mladost, svežino borbenost in svobodo ter veselje našega delavskega razreda, ki v svoji prizadevnosti za boljši jutri pomaga tudi vsem tistim v svetu, ki se še vedno morajo na tajno zbirati ob praznovanju našega skupnega delavskega praznika ter tako izražati svojo podvrženost demokraciji in dosledni uveljavitvi proletariata v svetu. Tudi letošnji prvi maj bomo praznovali z novimi delovnimi zmagami v naši socialistični družbi pa naj zato veljajo naše iskrene čestitke vsem delovnim ljudem širom sveta in seveda predvsem našim proizvajalcem in njihovim družinam ob našem skupnem velikem mednarodnem prazniku dela, prvem maju.

f. m.

Iz elektrolize

Obvestilo o počitniški praksi

Študente in ostale dijake na poklicnih in srednjih ter študente na višjih in visokih šolah obveščamo, da zbiramo do 10. maja 1978 prijave za počitniško prakso za meseca julij in avgust 1978.

V prijavi navedite svoje podatke: priimek in ime, naslov bivališča s pošto številko, šolo, letnik, smer šolanja in čas, v katerem želite opravljati prakso.

Nagrade študentom in učencem za obvezno prakso znašajo:

1. Srednje tehniške, ESS, poklicne šole:	
I. letnik	1.100 din
II. in III. letnik	1.400 din
2. Višje in visoke šole:	
I. in II. letnik	1.400 din
III. in IV letnik	1.600 din

Praktikantu, ki ostane na praksi dva meseca (po potrebi TOZD ali sektorja) se nagrada za drugi mesec zviša za 30 odstotkov. Praktikanti imajo v času opravljanja redne prakse brezplačno malico, ki jo oskrbi TOZD ali sektor, kjer so na praksi.

Nagrada v gornji višini je določena za polni delovni mesec, za predčasni odhod oz. prekinitve prakse se navedeni znesek sorazmerno zmanjša.

Število praktikanških mest je omejeno, zato bodo pri razporejanju imeli prednost štipendisti OZD in otroci naših sodelavcev.

Na prakso sprejemamo samo v mesecu juliju in avgustu!

Prijave, ki bodo prispele po 10. maju, ne bomo več upoštevali, zato pohitite!

Izobraževalni center

Ustanavljanje temeljnih skupnosti za železniški in luški promet

Samoupravne interesne skupnosti smo vgradili v našo ustavo kot obliko in način samoupravnega sporazumevanja o zadovoljevanju osebnih in skupnih potreb delavcev in interesov delavcev na različnih področjih družbenega dela. Zavedali smo se, da bo delovanje samoupravnih interesnih skupnosti omogočilo hitrejšo uresničevanje temeljnega cilja samoupravnega socializma, ki se izraža v tem, da so silnici celotnega procesa družbene reprodukcije združeni delavci, ki z ekonomskimi in samoupravnimi sredstvi nadzorujejo gibanje sredstev za proizvodnjo in reprodukcijo. Samoupravna interesna skupnost za železniški in luški promet SR Slovenije je bila prva tovrstna ustanovljena skupnost, saj je bila ustanovljena 2. julija 1974. Do takrat je bila železnica zaradi družbenega pomena pod skrbništvom države.

Po udeležnosti uporabnikov v Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo, po kriterijih količine vsega prepeljanega blaga, na drugem mestu. Ne manj problemi so spremljali pionirsko delo interesne skupnosti, zlasti še na nedavni močan vpliv države, ki je določala pogoje obratovanja, prevozne tarife, usmerjala investicije na teh področjih in prevzemala odgovornost za njihovo gospodarsko stanje. Ni še dolgo tega, ko smo v združenem delu razpravljali o problemih kritja izguba dohodka v železniškem in luškem prometu in dalje o financiranju infrastrukture. V večini organizacijah združenega dela so bila razumevanja večja, v manjšini pa manjša, da bi uredili medsebojne odnose na dogovarjanju po načinu, ki smo si ga zastavili. Za slednje je odnose in obveznosti moral žal urediti zakon. Danes, skoraj po štiriletnem delu SIS za železniški in luški promet nadaljujemo dograjevanje samoupravne organiziranosti v SIS za železniški in luški promet in z vzpostavljanjem dohodkovnih odnosov ter pripravami na volitve v delegatsko skupščino za mandatno obdobje 1978 — 1982 stopamo v akcijo ustanavljanja temeljnih skupnosti železniškega in luškega prometa po prometnih središčih. Zavedajoč se pomembnosti združevanja v

temeljno skupnost prometnih središč razpravljamo v široki družbenopolitični akciji v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih o osnutku samoupravnega sporazuma ter istočasno o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o združevanju v SIS, ki ga je skupščina SIS predložila v javno razpravo vsem članom skupnosti.

Ustrezna samoupravna organiziranost preko temeljnih skupnosti bo omogočila delavcem, delovnim ljudem in občanom v posameznih prometnih središčih, ki so razdeljena na posamezna prometno zaočnjena področja sosednjih občin, da bodo neposredno odločali o tistih železniških in luških storitvah, ki zadevajo predvsem območne interese, s ciljem,

meljnih skupnosti. Ti so predvsem: oblikovanje politike razvoja na posameznem področju, dogovarjanje o posodobitvi in razširitvi zmogljivosti v železniškem in luškem prometu ter o združevanju sredstev v ta namen, opravljanje železniškega in luškega prometa na posamezni relaciji, progi ali objektu ter zagotavljanje pogojev za opravljanje tega prometa. Vse to zagotavljajo člani z vzpostavljanjem dohodkovnih odnosov po načelu svobodne menjave dela med uporabniki in izvajalci železniških in luških storitev.

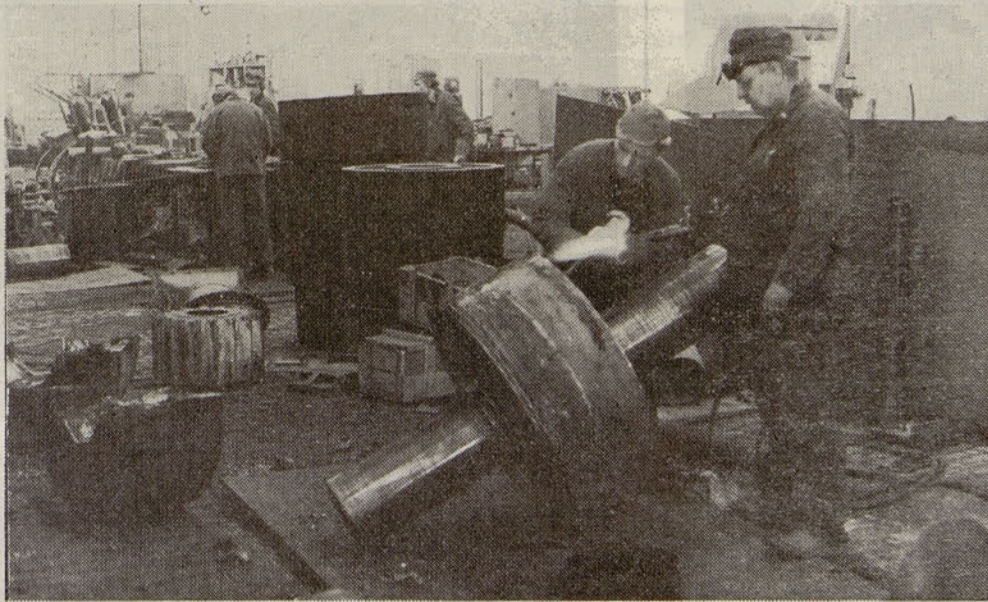
Člani temeljnih skupnosti na strani uporabnikov so vse OZD in krajevne skupnosti, ki so po zakonu o SIS za železniški in luški promet člani SIS in imajo sedež na območju, na katerem je ustanov-

hodkovnih odnosov odločajo tudi o zagotovitvi pogojev za opravljanje teh storitev. Organizacija in upravljanje temeljne skupnosti je urejeno podobno kot v SIS za železniški in luški promet SR Slovenije ter usklajeno z določili zakona o združenem delu.

Organi upravljanja temeljne skupnosti so skupščina, predsedstvo in odbor samoupravne kontrole. Skupščina se sestoji iz dveh enakopravnih zborov, zbora delavcev in zbora uporabnikov v prometu. Osnovno vodilo pri oblikovanju skupščine temeljne skupnosti pa je predvsem dosledna izpeljava interesov iz temeljne organizacije in krajevne skupnosti, preko konferenc delegacij v občini. Za poslovanje skupščine je v osnutku sprejeto splošno načelo

nosti osnutek samoupravnega sporazuma predvideva, da o teh sporih zaradi enotnosti postopka odloča posebno sodišče združenega dela SIS za železniški in luški promet SR Slovenije. Samoupravni nadzor nad delom temeljne skupnosti opravljajo njeni člani neposredno, po organih skupnosti in po posebnem organu samoupravne kontrole, v katerega delegirajo uporabniki in delavci v prometu, vsak po štiri delegate. Temeljna skupnost se v sistemu socialističnega samoupravljanja vključuje tudi v uresničevanje splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Temeljna skupnost ne bi imela posebnega strokovno-administrativnega aparata. Sprotno administrativno-tehnične posle bi zanj o opravljal e ustrezne strokovne službe železniškega in luškega prometa, oziroma druge organizacije združenega dela

Za občino Ptuj sta predvideni dve konferenci delegacij. Po kriterijih blagovnega prometa je občina Ptuj, zlasti glede na TGA, na prvem mestu. V konferencah delegacij so predvideni iz blagovnega prometa štiri delegati in iz potniškega prometa dva delegata. Skupno pa je predvideno za temeljno delegacijo prometnega središča Murska Sobota 22 delegatov iz vrst uporabnikov. Nosilec nalog konferenc delegacij je za eno delegacijo delegacija TGA — TOZD promet in za drugo delegacijo delegacija Mesokombinat Perutnina Ptuj — PP tovarna krmil. Rudi Stelcer

Iz strojne delavnice

da bi se opravljanje teh storitev čim bolj prilagodilo specifičnim potrebam in možnostim takega, prometno zaočnjene območja. Z osnutkom samoupravnega sporazuma za temeljno skupnost našega področja, to je prometnega središča Murska Sobota, zajemamo prometno področje občin Ptuj, Ormož, Ljutomer, Gornja Radgona, Murska Sobota in Lendava.

V temeljnih določbah samoupravnega sporazuma so opredeljene glavne naloge in cilji, ki jih uresničujejo člani v okviru te-

ljena temeljna skupnost. Na strani izvajalcev pa so člani temeljne skupnosti delavci OZD ŽG Ljubljana in Luke Koper, ki za uporabnike na tem območju opravljajo železniške in luške storitve, oziroma ta promet omogočajo. Medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti uresničujejo delavci, delovni ljudje in občani v okviru temeljne skupnosti s tem, da se dogovarjajo ter sporazumevajo o opravljanju posameznih železniških in luških storitev, ki zadevajo posamezne relacije, progozne odseke ali objekte ter z vzpostavljanjem do-

skupščinskega poslovanja, vključeno s postopkom za usklajevanje stališč med zboroma. Sprotno zadeve med obema zasedanjima skupščine opravlja izvršilni organ skupščine, to je predsedstvo skupščine. Predsedstvo sestavljajo predsednik skupščine, predsednik obeh zborov in njihovi namestniki ter osem članov. Glede reševanja sporov iz družbeno-ekonomskih in samoupravnih razmerij v temeljni skup-

Delo zborov Skupščine občine Ptuj v pretekli mandatni dobi

(2)

4. DELO ODBOROV OBČINSKE SKUPŠČINE

Na 28. sejah zborov občinske skupščine so bili sprejeti poslovniki zborov. V skladu z njihovimi določbami so bili 30. marca 1977 na 29. sejah zborov

ustanovljeni odbori zborov:

A) Zbor združenega dela:

1. Odbor za družbeno ekonomske odnose in razvoj ter finančna vprašanja ter
2. Odbor za družbeno politični in komunalni sistem ter stanovanjska vprašanja (9 članska)

B) Zbor krajevnih skupnosti:

1. Odbor za družbeno politični sistem ter družbeno ekonomske odnose in razvoj in
2. Odbor za urbanizem, komunalno gospodarstvo, stanovanjska vprašanja in varstvo okolja (9 članska)

C) Družbeno politični zbor:

1. Odbor za proučevanje vprašanj na področju družbeno političnega sistema, (ki ima predsednika in štiri člane) in
2. Odbor za proučevanje vprašanj na področju družbeno - ekonomskih odnosov, (ki ima predsednika in štiri člane).

Pristojnosti odborov določajo poslovniki posameznih zborov. Predsedniki so doslej sklicali 8 sej odborov. Na seje so bili vabljeni v skladu s poslovniki predlagatelji gradiv in predsedniki zborov. Na sejah so se člani odborov seznanili s celotnim gradivom za seje zborov, temeljito pa so razpravljali o tistih točkah, ki po poslovniku zborov predstavljajo pristojnost posameznega odbora.

V kratkem času svojega delovanja so odbori zborov skupščine uspešno opravljali svoje naloge. Bili so v pomoč zborom pri temeljitih in vsestranskih ocenah posameznih vprašanj. Že nekajkrat so opozorili delegate in predlagatelja gradiva na neustrezne rešitve zadev z vidika delovnih ljudi, s tem pa vplivale k boljši in kvalitetnejši pripravi gradiv za zборе, tako pa so se izboljševali pogoji za delo, za zavzemanje stališč in tudi za odločanje v temeljnih delegacijah, konferencah delegacij in na samih zbori.

Žal odbori doslej niso vedno uveljavili določila, da bi s svojimi stališči pravočasno seznanjali temeljne delegacije. Dogažalo se je, da so bili delegati seznanjeni s stališči šele na zasedanju zborov.

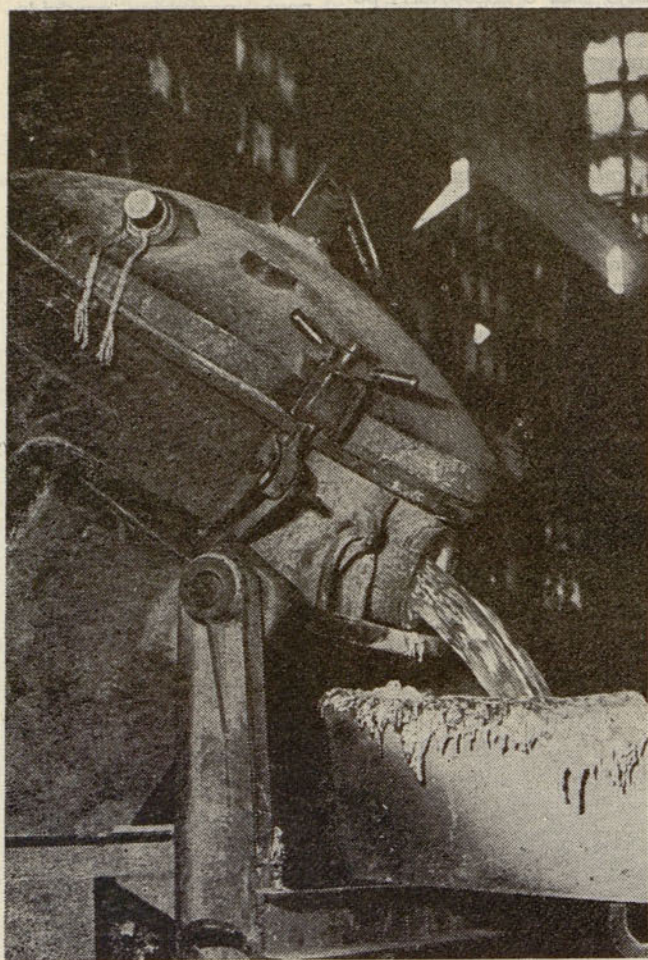
Čeprav so bili odbori pozno ustanovljeni in zaradi navedenih težav še ne dovolj učinkoviti, pa je njihov vpliv pri sprejemanju končnih odločitev v zboru zelo pomemben, v posameznih primerih pa celo odločujoč.

ZAKLJUČEK

Iz pregleda dela zborov in njihovih odborov pri skupščini občine Ptuj smo dobili bežen prerez iz življenja navedenih skupščinskih organov v pretekli mandatni dobi. Vsem, ki smo sodelovali posredno ali neposredno naj te vrstice služijo kot del analize ob prehojeni poti, našim novim delegatom in delegatski bazi pa v novi mandatni dobi kot pomoč pri njihovem delu.

Vsi skupaj moramo delati v enotnem hotenju in željah po delu v katerem bodo vključene najširše množice, po delu v katerem bo subjekt delavec — občan.

Viktor Markovič, org.

Aluminij

Z zasedanja delavskega sveta SOZD

Delavski svet je na svoji 7. redni seji dne 28. marca 1978:

- potrdil predloženo poslovno informacijo o finančnem poslovanju za leto 1977 in sklenil, da se ostali del poslovnega poročila izdela na običajen način,
- ugotovil, da poteka javna razprava o samoupravnem sporazumu o združevanju dela in sredstev v skladu z zaključki z dne 20. 12. 1977, da pa razprava ne bo speljana v predvidenem roku,
- razpisal volitve v organe upravljanja SOZD in sprejel ustrezni statutarni sklep,
- imenoval za v. d. direktorja SOZD tov. Franja KIK-CA za dobo 6 mesecev, za zastopanje in podpisovanje pa je imenoval še tov. Ivana GERJOVIČA in Stanka TEŽAKA,
- potrdil plan dela in plan stroškov, nabave drobnega inventarja nabava osnovnih sredstev in sklada skupne porabe, v skupnem znesku 9,152.200 din,
- predlagal razpravo o raziskovalni nalogi »Aluminij v slovenskem gospodarskem prostoru« in za izvedbo naloge predlagal združevanje sredstev v višini 2,550.000 din,
- predlagal uskladitev gradiv delegatov obeh delovnih organizacij za 8. kongres ZKS.

Iz IMPOLA-a

Vpliv fluoridov na zdravstveno stanje exponiranih delavcev

(2)

2.1. RAZISKAVE

Po trditvah KVANDEA (Norveška) so delavci v aluminijski industriji najbolj ogroženi od skeletne fluorozе. Simptomi te bolezni so bolečine v sklepih, posebej v hrbtenici, kot tudi omejena gibčnost večjih sklepov in hrbtenice. Morfološke spremembe na kosteh, ki nastanejo zaradi depozicije abnormalnih količin F v obliki Ca fluorida ali Ca apatita, so opazne najprej na lumbalnem delu hrbtenice in medenice. Na sklepih se pojavljajo abnormalne grobe izrastline in tudi postopoma narašča zgoščenost kosti. Periferija kosti izgubi ostrost linije. Videz je tak, kakor, da bi se na njih nabral nek gost material, ki kasneje lahko popolnoma strukturo kosti.

S takim opisom kostnih sprememb se strinja tudi večina avtorjev, pač pa se razhaja v vrednotenju kostnih sprememb. Medtem, ko nekateri interpretirajo kostne spremembe kot skoraj katastrofalne, jim drugi ne pripisujejo nobene zveze z invalidnostjo.

1. V ZDA so raziskovalci zlasti skušali najti koleracijo med incidenco rentgenskih sprememb v fluorozah in klinično ugotovljeno invalidnostjo. LARGENT je opazoval delavce izpostavljenе F. 5 od 16 delavcev je imelo kostne spremembe, vendar brez funkcionalnih motenj. Vsi, razen enega, so izločali v urinu nad 10 mg F/liter. Avtor ni mogel najti nobene koleracije med dobo ekspozicije in pojavom kostnih sprememb. Čeprav število opazovanih oseb ni bilo veliko, je bila študija zelo metodična in objektivna.

2. V eni aluminijski tovarni (Švica) je ugotovljeno 61 primerov obolenj s skeletno fluorozo, glavni simptomi so bili bolečine v sklepih. V drugi tovarni pa je od 400 delavcev 44% imelo omejeno gibčnost hrbtenice z bolečinami. Niso omenili stopnjo exponiranosti s F. Zaključili so, da delavci, ki delajo v okolju s koncentracijo 2,5 mgF/m³ inhalirajo po 8 — 10 m³ zraka ali 20 — 25 mg F v osmih urah. To lo zadrži 25% te količine, kar pomeni, da vsak delavec dnevno sprejema 5 — 6 mg. Ta količina, ki se ponavlja osem ur na dan ne bo pustila nobene škodljive posledice.

3. V Ameriki je številne raziskave v zvezi s fluorizacijo pitne vode financiral National Institute of Dental Research javne

zdravstvene službe. HODGES co. al. ni našel med 86 osebami, ki so živlele v predelu, kjer je koncentracija v pitni vodi znašala 1,2 — 3,0 ppm, nobenih rentgenskih sprememb v smislu skleroze. Podobni so bili rezultati opazovanj tudi na drugih grupah prebivalstva, kjer je koncentracija fluorja v vodi znašala 2,5 ppm.

V LEONE-ovem skrbno izdelanem poročilu je prav tako poudarjeno, da ni povezave med količino fluorja v pitni vodi in kostnimi spremembami. V letih 1943 in 53 so bile rentgensko slikane kosti prebivalcev iz Bartlett-a v Teksasu, kjer je koncentracija fluorja v pitni vodi 8,0 ppm in rezultati primerljani z rezultati preiskav na osebah, ki živijo v Camernou v Teksasu (kjer je koncentracija fluorja v pitni vodi 0,4 ppm). Pri nekaj osebah iz obeh skupin so našli minimalne spremembe na okostju pri obeh raziskavah.

4. Ena prvih študij o metabolizmu F (je od MACHEE-ja, ki je dokazal, da pri celotni sprejeti količini F v množinah od 0,5 do 1,0 mg na dan, normalen človek vzdržuje ravnotežje med sprejeto količino in izločanjem. Več kot 80% F, ki ga telo sprejme, se ga absorbira in izloči z urinom ter ne pride do depozicije, ki bi jo bilo mogoče izmeriti.

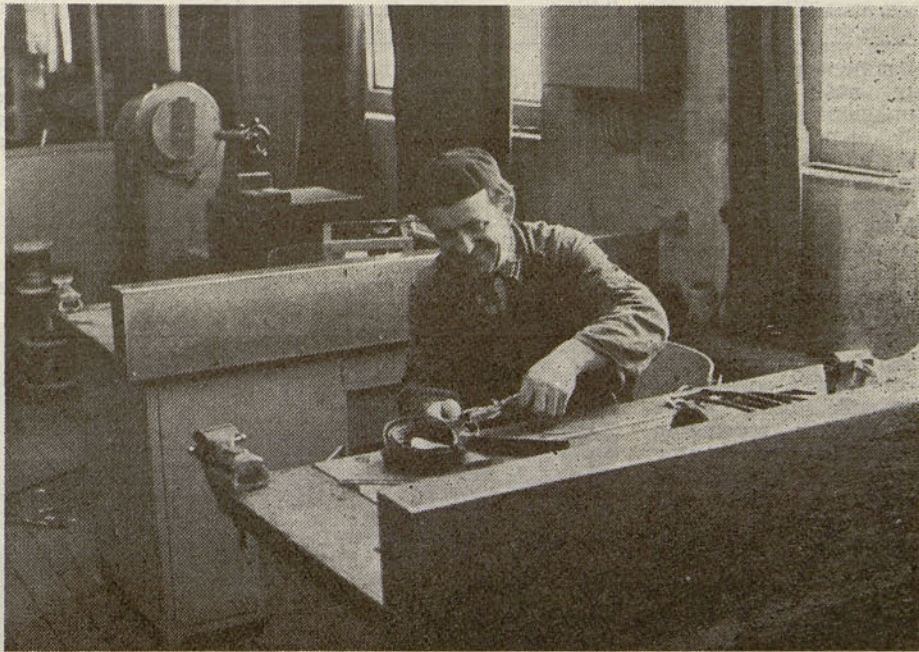
5. Ugotovitev zdravstvenega stanja zaposlenih oseb v TGA Kidričevo na temelju kliničnih, laboratorijskih in rentgenoloških preiskav.

Nalogo je opravil Zavod SRS za zdravstveno in tehnično varstvo iz Ljubljane. Vzporedno z analizo zdravstvenega stanja je potekala tudi raziskava delovne atmosfere zaradi objektivne ugotovitve pogojev v zvezi z ekspozicijo F na delovnih mestih v elektrolizi. Glede na veliko fluktuacijo delovne sile je znašala najdaljša ekspozicija 50 delavcev z najdaljšim delovnim stažem iz oddelka elektrolize, kjer obstoja dokazana ekspozicija F (podatki o koncentraciji F, temperaturi in vlažnosti zraka so podani v tabeli). Iz podatkov vidimo, da nikjer ni bila dosežena maksimalna dovoljena koncentracija F v delovni atmosferi (po JUS znaša MDK na delovnem mestu 1,7 mg HF/m³). Zaradi tako nizkih koncentracij F v delovni atmosferi obstaja verjetnost, da se skoraj ves absorbirani F izloča in da praktično ne pride do depozicije v kosti. Pokazalo se je, da tako nizkim koncentracijam F v atmosferi delov-

nih mest ustrezajo tudi nizke koncentracije F v urinu, ki v nobenem primeru ne presegajo zgornje

dopustne meje, ki je 4,0 mgF/l urina (analize pri delavcih so pokazale od 0,5 do 3,5 mgF/l). Ker so

metode kliničnih preizkav zelo obsežne, bom navedel samo končne rezultate in ugotovitve.

Iz elektrodavnice

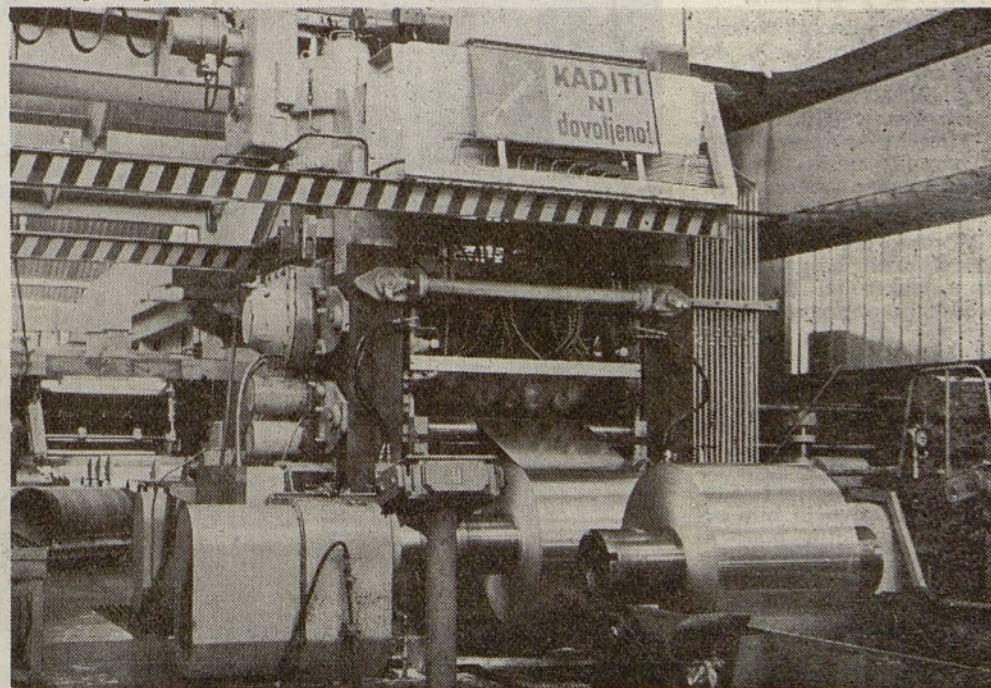
Koncentracija fluoridov v atmosferi obrata »El. B« Kidričevo

Koncentracija fluoridov v zraku izražena kot F⁻

1964	Številka celice	T °C	Rel. vlaga	Št. vzorcev	Min. — Maks. (mg/m ³)	Aritm. sredina (mg/m ³)
VIII	539	34—39	35	12	0,18—0,86	0,4
	628				0,2—0,62	0,32
	707				0,29—0,68	0,45
IX	539	23—27	35	6	0,45—0,56	0,54
	707				0,82—1,7	1,19
X	539	23—27	40—55	6	0,22—0,98	0,49
	707				0,29—0,84	0,47
XI	539	21—26	42	6	0,29—0,46	0,39
	707				0,16—0,32	0,27

(Nadaljevanje na 8. strani)

X = 0,45 mgF⁻/m³

IMPOL — folijska valjarna

Vpliv fluoridov na zdravstveno stanje exponiranih delavcev

(Nadaljevanje s 7. strani)

Konc. fluorja izven obrata (med halo A in B)

	0,3
	0,06
Avgust in sept. 1964	0,07
	0,16
$X = 0,147 \text{ mgF}^-/\text{m}^3$	

a) V nobenem primeru niso našli zmanjšane funkcionalne sposobnosti kot posledice skeletne fluoroze, zaradi ekspozicije fluorja na delovnem mestu.

b) V nobenem primeru niso na rentgenskih slikah kosti našli spremembe, ki je tipična za skeletno fluorozo, to je povečane kostne zgoščenosti. V 16 primerih, torej v 32% so pri pregledanih našli znake rentgenskih sprememb v smislu deformantne spondiloze. Visoka poškodba spondiloz v exponirani grupi vzbujala sum na eventualno vzročno povezavo z ekspozicijo fluorja. Nujno potrebne komparacije na kontrolni grupi zaradi pomanjkanja filmov niso mogli opraviti.

c) Analiza krvne slike je pokazala padec hemoglobina in znižanje števila eritrocitov v exponirani grupi. Ker so spremembe statično signifikantne, ni pa bilo mogoče dokazati vzročne povezanosti z ekspozicijo fluorja in eliminirati drugih možnih vzrokov za nastanek anemije, so potrebne nadaljnje raziskave v tej smeri.

d) Subjektivne težave zaradi razdražljivega delovanja fluorovodika niso bile pomembne.

e) Nizke vrednosti koncentracije fluoridov v delovni atmosferi ter posledično nizke količine fluoridov v izločenem urinu, so se izkazale kot zdravju neškodljive za opazovano grupo z ekspozicijo od 5 — 13 let.

Moramo dodati še to, da na relativno ugodne pogoje v elektrolizi B vpliva predvsem naravna ventilacija, ker so celice dvignjene. Iz podatkov o regeneraciji količini kriolita (mokra čiščenja plinov) namreč sledi, da je efekt zbiranja in čiščenja F komponent okrog 30% celotne količine elimitrane F. Zanimivo bi bilo sedaj po 13. letih ponoviti preiskave na istih delavcih, (nekateri so zaradi slabega zdravstvenega stanja prestavljeni na delovna mesta zunaj elektrolize) pri tem bi trebalo upoštevati vpliv ostalih snovi, kot so katranske pare in

tako obsežnih raziskav je bil:

- da se ugotovi ali sploh obstoja nevarnost zastrupljanja okoliškega prebivalstva pri obstoječem sistemu čiščenja plinov,
- ali je potrebno občutno izboljšati (kar zahteva velike stroške) sistem čiščenja plinov kakor zahteva novopredlagani zakon o normativih.

Tedensko so vzeli 8 krvnih in 24 urinskih vzorcev delavcem v elektrolizi, ki so se prostovoljno javili. Skupno je bilo 208 oseb

vključno s 14 kontrolorji, ki niso bili iz elektrolize. Za razliko od prej navedenih raziskav, ki so obravnavale skeletno fluorozo, so tukaj določili z vitro-raziskavami na človeških celicah in vitro-raziskavami na miših, v koliki meri lahko vpliva sprejem F na genetično materijo organizma.

Nekaj podatkov o tovarni in vsebovanju F v ozračju:

Kapaciteta tovarne znaša 80.000 t Al letno pri polni obremenitvi se izseja iz zraka od 840 elek-

trolitskih celic (Söderberg tip horizontalni klini, 40 000 A) 2600 m³/h plinov, ki potem gredo skozi čistilni sistem (mokra pranje).

Dovoljena skupna emisija po standardu iz leta 1964 znaša 1,0 kg Fg/t Al. MDK na delovnem mestu znaša 2 mg HF/m³ za fluoride 2,5 mg/m³.

Važno je opomniti, da so meritve pokazale v elektrolizi 0,5 — 1,6 mg Ftot/m³ v okolici elektrolize 0,15 mg F/m³, na oddaljenosti 500 m pa 0,020 mg F/m³.

Rezultati analize:

a) Koncentracija F v krvi
Srednja vrednost iz 202 meritev je znašala 0,13 ± 0,05 mgF/l in pada rahlo z dolžino zaposlitve, kar se najbrž nanaša na strukturo zaposlenih (lažje, težje delo).

Normalna vrednost koncentracije F v krvi je odvisna od koncentracije F v pitni vodi znaša tudi 0,19 mgF/l.

b) Koncentracija F v urinu

Pri 184 meritvah je znašala srednja vrednost 3,1 ± 1,8 mgF/24 urah pri kontrolorjih pa 1,3 ± 1,0 mgF/24 h. Ugotovljeno je, da obstoja povezava F konc. v urinu.

c) Analize aktivnosti encimov v krvi.

Iz primerjave normalnih vrednosti encimov aktivnosti z vrednostmi delavcev v elektrolizi je razvidno, da v nobenem primeru niso ugotovljene odmembe vredne razlike; niti poškodbe jeter, niti boleznj srca in krvi.

Zanimivo je, da se z naraščanjem F konc. ne pomikajo vrednosti encimskih aktivnosti jeter in srca (GLUTAMAT — PYRUVAT-TRANSAMINAZE) k patološkemu območju, ampak v stran od nje.

d) Eritrociti

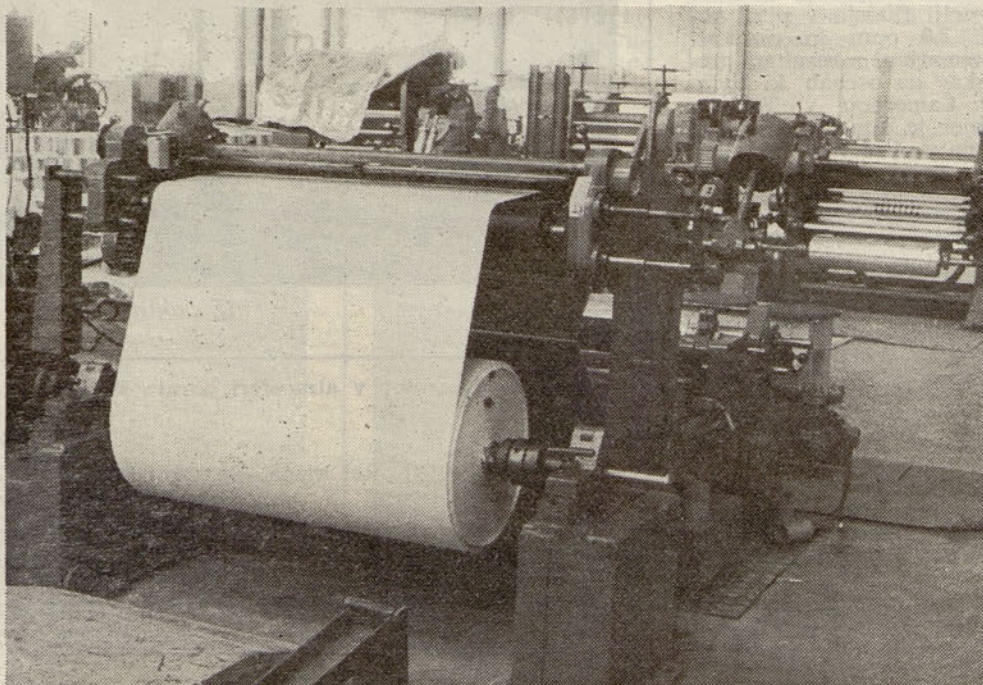
Izvedeno je bilo 59 elektromikroskopskih posnetkov krvnih teles, pri tem se je pazilo predvsem na površinske spremembe eritrocitov. Elektrofotično niso našli nobenih patoloških sprememb.

e) Desoxyribonukleinska kislina (DNK)

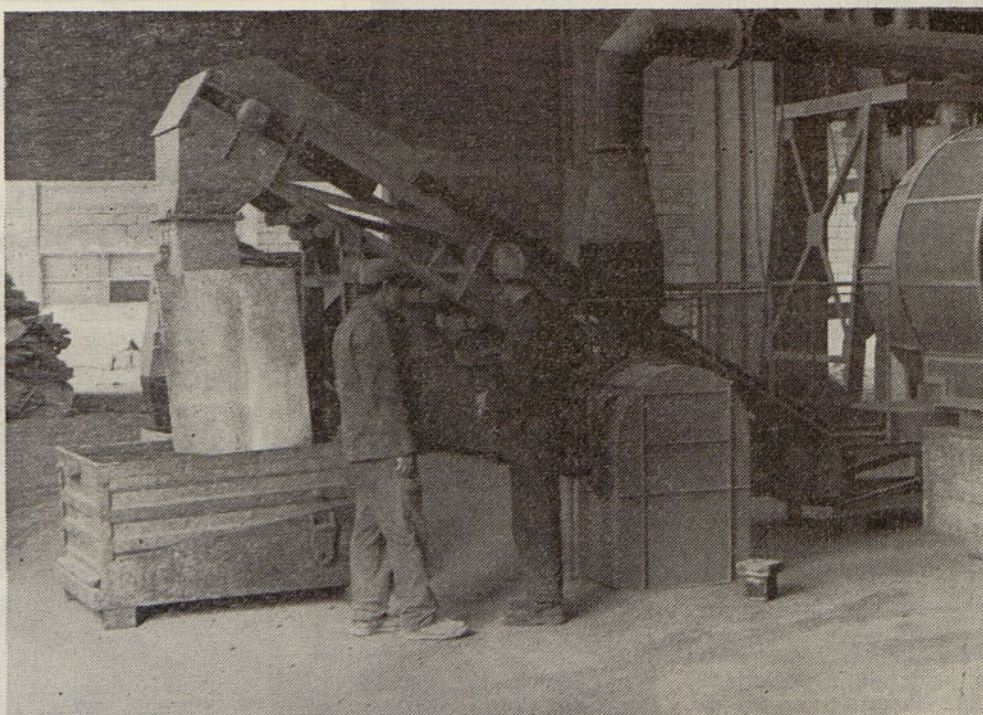
DNK je najvažnejši sestavni del celičnega jedra in za celično delitev odločilna molekula.

Poškodbe DNK pomenijo tudi poškodbo genetičnega materiala. Pri poškodbah DNK nastopi povečanje protiteles, ki so znak za to, da je sposobnost DNK reducirana. Pri

(Nadaljevanje na 9. strani)

IMPOL — rezanje

Predelava žilindre

O delu upravnih organov in proračunu občine 1978

Koncem minulega meseca so se na svojih zadnjih sejah v dosedanem sestavu sestali vsi trije zbori občinske skupščine na ločenih sejah in sicer zbor združenega dela ter zbor krajevnih skupnosti na svoji 42. redni seji ter družbenopolitični zbor na svoji 41. redni seji.

Najprej so se seznanili z izvršenimi sklepi ter zapisniki minulih sej nato pa obravnavali dnevni red po sprejetih točkah. Bilo je razprave o vrsti predlogov sklepov o imenovanjih raznih organov za določena področja, predvsem pa je vsekakor tekla najbolj zanimiva razprava o poročilu o delu upravnih organov SO Ptuj v letu 1977 o predlogu odloka o proračunu občine Ptuj za leto 1978.

Zanimiva je bila tudi razprava v zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti po vprašanju predloga odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov v občini Ptuj, osnutke odloka o spremembah odloka o komunalnih taksah o občini in o osnutku odloka o družbeni skrbi udeležencev NOV in drugih vojn ter za njihove družinske člane.

Poročilo o delu občinskih upravnih organov skupščine občine Ptuj za leto 1977 je obsegalo kar 43 tipkanih strani in je v njem zajeta vsa dejavnost teh organov v minulem 1977. letu. Povdarimo lahko le to, da je bilo omenjeno poročilo zelo skrbno pripravljeno od vseh služb in, da so delegati kaj lahko v tej smeri razpravljali

ter dajali pripombe in predloge.

Brez dvoma lahko trdimo, da je iz omenjenega poročila dovolj jasno razvidna celotna dejavnost omenjenih služb za katere lahko popolnoma upravičeno trdimo, da so v celoti izpolnile svoje naloge. Vse službe so dokaj brezhibno delovale in tako pomagale ostalim pri reševanju določene problematike v SO Ptuj v minulem letu. Predvsem delegati DPZ so omenjeno poročilo sprejeli zelo pozitivno. Prav gotovo pa sta se s tako oceno strinjala tudi ostala dva zbora SO Ptuj, brez dvoma še kako zado-

voljna z minulim delovanjem tega upravnega aparata pri SO.

Predvsem zanimiv pa je bil predlog proračuna občine Ptuj za leto 1978 iz katerega je bilo razvidno, da gre za 78.992,913 din prihodkov prav v enaki višini pa tudi odhodkov, seveda z nespremenjeno razporeditvijo po osnutku proračuna občine Ptuj za leto 1978.

Pri obravnavi predloga proračuna občine Ptuj za leto 1978 pa velja omeniti, da je bil osnutek proračuna političnega zbora sprejet na na sejah zbora združenega dela in družbeno-brez pripomb, da pa so

delegati zbora krajevnih skupnosti le menili nekoliko drugače, ko so na primer delegacije KS Kidričevo, Videm, Desternik in Ptuj zahtevale, da bi se moralo v proračunu občine zagotoviti več sredstev za financiranje delegatskega sistema. V ilustracijo pa naj omenimo, da, so porabljena sredstva za funkcioniranje delegatskega sistema v KS v letu 1974 znašala 650.000 dinarjev v letošnjem letu pa so se že povzpela kar na 2.415.000 dinarjev kar dejansko pomeni skoraj štirikratno povečanje.

IS SO Ptuj je med drugim tudi menil, da pred-

videvajo sprejeta izhodišča o financiranju splošne porabe v letu 1978 le financiranje delegatskega sistema v krajevnih skupnostih, ne pa tudi sofinanciranje programov poedinih krajevnih skupnosti. Seveda je bila tudi tokrat najbolj zanimiva razprava prav na seji zbora krajevnih skupnosti kar pa je seveda po svoje povsem razumljivo. Pri tem gre za osebnih dohodke tajnikov KS, stroške delegatskega sistema, to je sejnine za delo delegacij in podobno.

Iz vsega pa je bilo moč izluščiti, da bi za dejanske stroške, ki jih bodo imele krajevnih skupnosti v letošnjem letu s funkcioniranjem delegatskega sistema zadostovalo 1.867.000 din, vendar pa so v teh sredstvih zajeti tudi stroški delegacij samoupravnih interesnih skupnosti, ki predstavljajo v strukturi vseh stroškov delegatskega sistema več kot 50 odstotkov IS SO je temeljito analiziral sedanje stanje ter s konkretnimi analizami ugotovil, da so sredstva predvidena v osnutku proračuna občine Ptuj za leto 1978 za financiranje delegatskega sistema v krajevnih skupnostih zadostna ter je za to tudi ostal pri nespremenjeni višini din 2.415.000. Hkrati pa je izvršni svet tudi ugotovil, da glede prehoda na samofinanciranje v letu 1978 zlasti ni nobenih možnosti kakršnegakoli povečanja razporejenega zneska za potrebe krajevnih skupnosti.

Pevski zbor osnovne šole Kidričevo pogosto nastopa na naših proslavah

(Nadaljevanje na 10. str.)

Vpliv fluoridov na zdravstveno stanje exponiranih delavcev

(Nadaljevanje z 8. strani)

119 osebah so določili koncentracijo protiteles in ugotovili, da se 13 — 8% dodane DNK veže na protitelesa. Normalna vrednost znaša 20%.

Nadalje je bila opravljena raziskava na leukocitih človeške krvi, ki je bila obremenjena z 0,2 — 0,4 — 1,2 mgF/l (odgovarja 10-kratni normalni vrednosti). Ker nastajajo protitelesa DNK pri posameznih obolenjih reumatičnega tipa pospešeno, in ker je bila ugotovljena korelacija med nastajanjem teh protiteles in zmanjšanjem kapacitete obnavljanja DNK, je bila opravljena analiza o vplivu F na semikonservativne DNK sinteze in DNK obnavljanje. Pri obeh načinih sinteze so se pokazali poskusi z F v primerjavi s kontrolnimi preizkusi nesprejemljivi. Iz tega se lahko zaključuje, da F v

krvi pri koncentraciji 1,2 mgF/l ne vpliva na semikonservativno sintezo DNK in obnavljanje DNK.

Te klinično-kemične in biokemične raziskave so potrjene še z vivo poskusi na miših, kjer se proučuje vpliv HF ozračja na težo in na koncentracijo DNK protiteles. V ta namen so 24 novozelandskih miš razdelili v 3 grupe. Medtem, ko je prva grupa služila za kontrolo, so drugo in tretjo 4 mesece po 7 ur na dan izpostavljali koncentraciji 13,4 mg HF/m³. Ugotovili so težo živali na začetku, število DNK protiteles ter jih na koncu patološko anatomsko preiskali.

Rezultat teh preiskav je pokazal, da se pri živalih, ki so izpostavljene HF nasproti kontroliranim ni bilo zaznamovanih razlik, kakor pri teži, koncentraciji DNK protiteles in patoloških spremembah.

Iz navedenih rezultatov so ugotovili, da če osebe, ki so izpostavljene 1,6 mgF/min³ niso ogrožene, takrat tudi ni nobene nevarnosti za osebe iz bližine in daljnje okolice, kar tudi pomeni, da (iz medicinskih razlogov) ni potrebna poostreitev obstoječih normativov.

3. ZAKLJUČEK

Kontinuirana raziskovanja kontroliranih delovnih pogojev in ljudi, ki delajo ves delovni čas, ki so sicer v mejah standardov industrijske higiene, vendar pa vseeno 5 do 10 krat presega absorpcijo in excrecijo F v normalnih pogojih, niso pokazala devijacij v zdravstvenem stanju. Vse to kaže, da lahko postavimo zaključke, da je človeški organizem »ADAPTIRAN« v dolgem biološkem procesu na okolje, v katerem je F neizogiben del zemlje, vode, zraka, rast-

lin in živali, postal sposoben rokovati z F — v določenih kvantitativnih mejah — brez škode ali celo s koristjo. Te meje so naslednje: pri osebah, ki so exponirane povečanim F v poklicu, ne pričakujemo škodljivih učinkov tako dolgo, dokler izločanje F v urin ne prekorači 5 — 8 mg na dan (5 — 6 mg na liter). Ta ugotovitev ne izključuje možnosti, da tudi večje izločanje F nima za posledico škodljivih vplivov. Predstavlja le standard za industrijsko higieno na delovnih mestih (analize so pokazale, da tudi pri sprejemu 12 mgF/dan ne pride do sprememb na okostju pri ljudeh).

Navedene raziskave so tudi pokazale, da je treba ločiti F komponente po njihovi toksičnosti, o tem nam največ povedo podatki o točnosti F komponent.

Dobljeni rezultati nam tudi služijo za določanje emisijskih in imisijskih normativov, pri čem je še treba upoštevati vpliv F komponent na rastlinstvo.

Ivo Ercegović, ing.

Literatura:

1. The formation and composition of the fluoride emissions from aluminium cells — K. Grjotheim, Norway
2. Biološke raziskave o vplivu fluorja v aluminijški industriji — Ranshofen
3. Health Problems in the aluminium industry — Halvor Kvande
4. Zdravstvena škodljivost anorganskih fluoridov za delavce v aluminijški industriji — Zavod SRS za zdravstveno in tehnično varstvo, Ljubljana

Telesnokulturna, rekreativna in športnorekreativna dejavnost delavcev v združenem delu

(1)

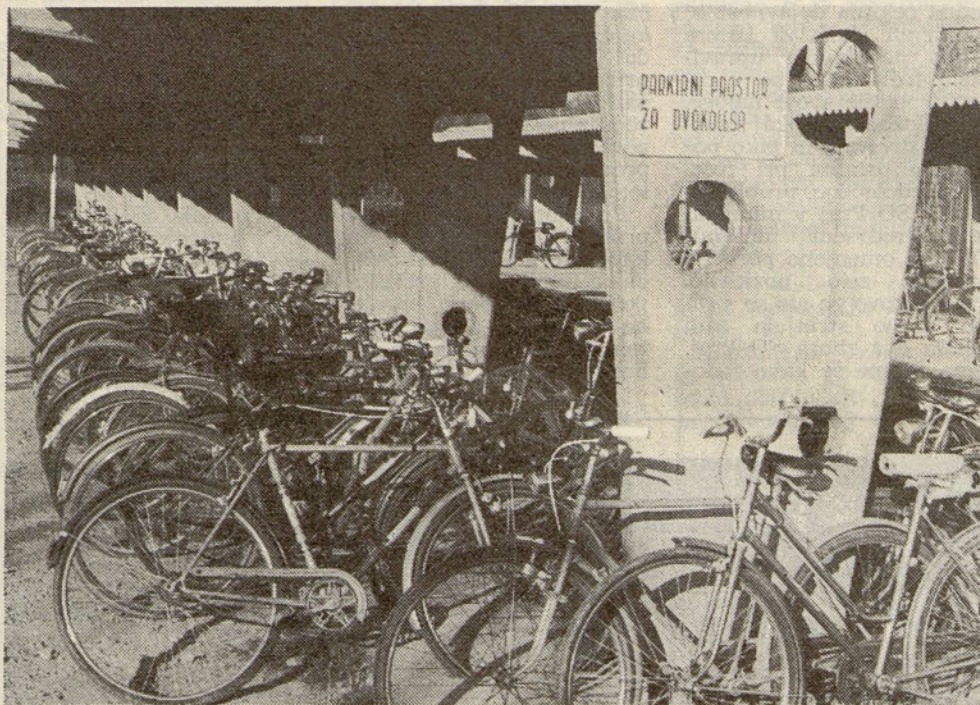
Rekreativna in športnorekreativna dejavnost delavcev v združenem delu je v sedanjem razvojnem obdobju vedno bolj v ospredju. Tem problemom so posvetili veliko pozornost številni družbenopolitični dejavniki in začrtali smernice nadaljnega razvoja. Ob tej širši družbeni zavzetosti pa so na številnih posvetih amaterski razpravljali o mnogih problemih telesne kulture, rekreacije in športne rekreacije delavcev, zlasti pa o idejnih in znanstvenih izhodiščih, vsebini programov, kadrih in objektih, financiranju, pomenu in vlogi sindikata, delavskih športnih igrarh, itd.

V tem sestavku smo podrobneje obdelali izhodišča, organizacijske oblike športne rekreacije v TOZD ter nekatera vprašanja vsebine in programov rekreativne dejavnosti delavcev.

V zadnjem času je bilo v naši ožji in širši domovini več posvetov strokovnjakov in drugih delavcev na področju rekreacije in športne rekreacije v organizacijah združenega dela. Pričujoči zapis obravnava le del te problematike, saj govori o teoretičnih zasnovah in praktičnih izkušnjah s tega področja telesne kulture v sedanjem razvojnem obdobju.

Izhodišča telesne kulture ter rekreativne in športnorekreativne dejavnosti delavcev v združenem delu v naši socialistični in samoupravni praksi.

Čeprav so v sedanjem obdobju izhodišča telesnokulturne, rekreativne in športnorekreativne dejavnosti delavcev v združe-

Kolesarnica

nem delu že precej izoblikovana in jasna, si vendar le ogledimo nekatere mejnike, ki so bili za postavitev omenjenih temeljev na tem področju še posebno pomembni. Po letu 1970 je telesna kultura izredno napredovala, predvsem zato, ker so ji začeli številni družbenopolitični dejavniki posvečati več pozornosti.

Do omenjenega obdobja je bilo področje telesne kulture preveč v ozadju družbenega dogajanja, športnorekreativna dejavnost delavcev pa je bila povečini stihijna, neorganizirana, nenačrtna in zato manj uspešna.

Skladno z razvojem naše samoupravne socialistične

družbe so se rojevale pobude za hitrejši razvoj tudi na tem področju delovanja našega delavca in občana. To je v bistvu pomenilo usklajevanje posameznikov z interesi širše družbene skupnosti na področju telesne kulture, hkrati pa so bile v ospredju težnje k samoupravni organiziranosti ter vgrajevanju novih spoznanj in hotenj v dinamiko telesnokulturnega razvoja.

Ni naključje, da je v letu 1971 ZSMS odprla široko razpravo o številnih problemih iz dela na telesnokulturnem področju in tako dala tudi športnorekreativni dejavnosti delavcev družbeno politični pomen in nove razsežnosti.

Leto 1973 je v slovenski telesni kulturi nov mejnik. V tem letu je posvetila SZDL posebno pozornost problemom telesne kulture, kjer je bil med drugim dan velik poudarek telesni kulturi delovnih ljudi.

Telesna kultura, rekreacija in športna rekreacija bi morala postati v organizacijah združenega dela ne samo uresničljiva pravica, marveč tudi dolžnost in nenehna skrb zaposlenih.

Probleme telesne kulture delavcev bi morali pogostje obravnavati samoupravni organi, zlasti takrat, ko sprejemajo srednjeročne in dolgoročne razvojne načrte.

V teh bi morali biti jasno načrtan pomen in vlo-

ga strokovnih služb za rekreacijo in športno rekreacijo zaposlenih, delo na tem področju pa naj bi vodili poklicni strokovnjaki v sodelovanju z drugimi dejavniki v delovnih kolektivih in zunaj njih.

Pomembne misli s takratne konference SZDL se nanašajo tudi na probleme financiranja telesne kulture delovnih ljudi, posebno zato, ker se sredstva ustvarjajo v družbenem delu. Če se torej omejena sredstva združujejo na ravni samoupravnih interesnih skupnosti s področja telesne kulture, mora biti denar, ki je namenjen telesni kulturi delavcev, tudi smotrno uporabljen.

Že tedaj je bilo poudarjeno, da si je treba prizadevati za večje število udeležencev ali za takimernovano množičnost na področju rekreacije in športnorekreativne dejavnosti, opozorili pa so tudi, da bi morali posodobiti programe, ki naj bi vsebovali vse oblike omenjene dejavnosti delavcev.

Organizacijske in vsebinske oblike športne rekreacije delavcev naj bi se razvijale ne samo v delovnih kolektivih, temveč tudi v okoljih, kjer delavci živijo in bivajo, torej v krajevnih skupnostih.

Organizacije združenega dela morajo v najkrajšem času spoznati ekonomsko upravičenost nenehne dejavnosti delovnih ljudi na tem področju.

O problematiki telesne kulture so razpravljale tudi naše najpomembnejše družbenopolitične organizacije, posebno organizacije ZK. Tudi tu so bili sprejeti pomembni sklepi in smernice za nadaljnji razvoj telesne kulture v Sloveniji.

(Nadaljevanje na 11. str.)

O delu upravnih organov in proračunu občine 1978

(Nadaljevanje z 9. strani)

Predlog proračuna občine Ptuj za leto 1978, ki ga je predložil IS SO Ptuj so delegati vseh treh zborov SO tudi sprejeli.

Nekoliko živahne razprave je bilo po vprašanju predloka odloka o spremembah odluka o davkih občanov v občini Ptuj, vendar pa je tudi ta razprava potekala predvsem v zboru krajevnih skupnosti, saj se je šlo za da-

vek od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti, saj so nekateri delegati iz KS Juršinci in KS Čirkulane menili že pri samem osnutku, da so stopnje davka za kmete — delavce nekoliko previsoke ter da se naj sprejmejo v enaki višini kakor za čiste kmete. Izvršni svet teh pripomb ni upošteval. Podpore pa niso dobili tudi v zboru krajevnih skupnosti, zlasti še zato, ker je na območju Slovenskih

goric in Halož kar 76 odstotkov vseh čistih kmečkih gospodarstev, ki so poleg davčnih obveznosti še obremenjena s prispevki za starostno in zdravstveno zavarovanje kmetov.

Prav tako pa je IS imenoval še komisijo, ki ima naloga pripraviti merila za obdavčitev kooperantov, ki ustvarjajo precejšen dohodek v zvezi piščancev, telet ter prašičev, vendar pa ta merila morajo biti v skla-

du z drugim členom zakona o davkih občanov takšna, da bo še vedno stimulirana tržna proizvodnja v kmetijstvu. Ob koncu so delegati zborov ZD in zborov KS razpravljali še o osnutku odloka o spremembah odluka o komunalnih taksah v občini Ptuj ter osnutku o družbeni skrbi udeležencev NOV in drugih vojn ter za njihove družinske članke medtem pa se je družbenopolitični zbor z neka-

terimi točkami, ki sodijo v pristojnost odločanja zbora ZD in zbora KS le seznanili ter dal na nekatere točke svoje pripombe in zavzel določena stališča.

Tako se je z delegatskimi vprašanji končala štiriletna mandatna doba dosedanjih delegatov v vseh treh zbora SO Ptuj. Kaj kmalu pa že stopajo na sceno novi, ki smo jih izvolili na nedavnih volitvah.

F. Meško

Telesnokulturna, rekreativna in športnorekreativna dejavnost delavcev v združenem delu

(Nadaljevanje z 10. strani)

Če govorimo o telesni kulturi delavcev o omenjenih izhodiščih, seveda ne moremo mimo prizadevanj organizacij zveze sindikatov, ki so bile v bližnji preteklosti nedvomno vodilne sile pri širjenju in popularizaciji športno-rekreativne dejavnosti delavcev.

V opisanem razvojnem toku ima posebno vlogo 8. kongres Zveze Sindikatov Slovenije, ki je ob koncu leta 1974 opozoril na več problemov v telesni kulturi delovnih ljudi.

Posebno pozornost so posvetili problematiki oddiha in rekreacije delavcev in njihovih družin.

Ob tem naj povemo, da obravnava zveza sindikatov oddih kot posebno organizacijsko in vsebinsko obliko športne rekreacije, čeprav ga zajemata še pojem rekreacije in športne rekreacije.

Že takrat je bila živa ideja o organizaciji in ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti za oddih in rekreacijo delavcev.

Rekreativno in športno-rekreativno dejavnost delavcev bi morali razumeti kot sestavni in neločljivi del osebnega in družbenega standarda delavcev.

V ospredju je bilo tudi prizadevanje za gradnjo ustreznih počitniških domov, športnorekreativskih površin in objektov ter športnorekreativskih središč.

Le-ti naj bi bili odprti za najširši krog občanov, združena sredstva v telesnokulturni skupnosti pa bi morali zagotoviti za upravljanje in vzdrževanje le-teh.

Program in vsebinske-mu delu športne rekreacije je tudi 8. kongres namenil več časa in zlasti poudaril pomembnost uvajanja tako imenovanih programiranih zdravstveno-preventivnih in rekreativnih odmorov za delavce, še posebno za tiste, ki delajo na težjih delovnih mestih in v človeku škodljivem delovnem okolju.

Seveda je bil govor tudi o drugih oblikah rekreativne in športno rekreativne dejavnosti delavcev.

Zavzeli so se za deljeni letni dopust, ki naj bi bil prav tako načrtovan.

V krajevnih skupnostih, kjer prežijo delavci in njihove družine večji del dneva pa tudi dnevnega in tedenskega oddiha naj bi si sindikati prizadevali povečati množičnost in aktivnost delavcev in občanov.

Enaka prizadevanja naj bi veljala tudi varstvu o-

kolja, kar je neposredno povezano s to problematiko.

V samoupravnih interesnih skupnostih na področju telesne kulture naj bi delegati iz organizacij združenega dela resnično soodločali o politiki razvoja telesne kulture, posebno rekreacije in športne rekreacije delavcev.

Številni sindikalni in drugi delavci so opozorili tudi na problem usposabljanja in šolanja kadrov, vprašanja delavskih športnih iger in na povezovanje ter sodelovanje s telesnokulturnimi in drugimi organizacijami.

Zakon o financiranju telesne kulture in o samoupravnih interesnih skupnostih na področju telesne kulture ima izreden družbenopolitični pomen za dinamiko njenega nadaljnjega razvoja.

Naj ob tem pregledu posebej poudarimo še pomen in delež portoroških sklepov, ki so logično nadaljevanje opisane razvojne poti, saj govorijo o samoupravnih in družbenopolitičnih organiziranosti ter znanstvenoraziskovalni in strokovni opredeljenosti slovenske telesne kulture, kot sestavnega dela jugoslovanske.

Iz omenjenih portoroških sklepov je za nas posebej zanimiv 5. člen samoupravnega sporazuma telesnokulturne skupnosti Slovenije, ki jedrnatno in izčrpno govori o tej problematiki. Citiramo: »Pravica in dolžnost sleherne-

ga delovnega človeka in občana je, da aktivno in redno sodeluje v telesnokulturni dejavnosti, da v organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti odloča o programih telesnokulturne dejavnosti in sredstvih...«

Tako kot na slovenskem je potekala tudi po Jugoslaviji vidna družbena akcija za razširitev in hitrejši napredek telesne kulture delavcev in občanov.

To so dokazale resolucije in sklepi 7. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije, pa tudi sklepi jugoslovanskega simpozija na temo:

»Telesna kultura kot faktor zdravja, oddiha, delovnih in obrambnih sposobnosti odraslih občanov«, ki je bila leta 1971 v Šibeniku. Na tem simpoziju so bili postavljeni družbenopolitični, idejni in programski temelji razvoja telesne kulture in s tem seveda tudi športne rekreacije.

Pomembna sta bila tudi srečanja strokovnjakov, ki so razpravljali o ekonomski in zdravstveni vrednosti športne rekreacije v turizmu ter jugoslovanski posvet na temo: »Športna rekreacija v krajevni skupnosti«, ki je leta 1975 v Šibeniku.

Zadnji slovenski organizirani posvet na temo »Telesna kultura in športna rekreacija delavcev« je bil v Poreču koncem septembra 1976, in v Novem Sadu oktobra 1976.

Glede na izhodišča in mejnike v razvoju rekreacije in športne rekreacije delavcev si oglejmo nekaj problemov, s katerimi se v sedanjem času srečujemo amaterski in poklicni strokovnjaki in drugi delavci s tega področja tako v teoriji kakor tudi v praksi.

Problemi organiziranosti rekreacije in športne rekreacije delavcev

Ko govorimo o organizaciji s področja rekreacije in športne rekreacije delavcev v združenem delu, mislimo najprej na celotno organizacijsko strukturo tega področja, posredno pa tudi na vse tiste dejavnike, ki naj bi odločilno vplivali na ustanavljanje strokovne službe za športno rekreacijo v TOZD.

Dejstvo je namreč, da v mnoge organizacije združenega dela še vedno ni prodrla spoznanje, da je treba omenjeno področje dela voditi poklicno in ga zasnovati skladno z organizacijsko strukturo delovnega kolektiva. To izgrajevanje naj bi potekalo znotraj kolektiva v kadrovsko-socijalnem sektorju, lahko pa je ustanovljeno povsem samostojno.

Zanimivo je, da predvsem amaterski delavci na področju športne rekreacije, ki izhajajo iz prakse, ugotavljajo, kako zelo potrebujejo strokovno pomoč.

Zato ni naključje, da se je večina udeležencev omenjenega posveta v Poreču

v svojih razpravah zavzela za to, da se je na tem področju dela v delovnih okoljih treba opreti na poklicne strokovnjake.

Značilne misli o tem problemu je povedal amaterski organizator športne rekreacije škofjeloške Predilnice: »Amatersko delo je potrebno, toda, če želimo kaj kmalu izboljšati sadanje razmere potrebujejo poklicne strokovnjake.«

V sedanjih delovnih razmerah v delovnem procesu, naj bi torej omenjeni amaterski delavec, ki je sicer strokovnjak na povsem drugem delovnem področju, del svojega delovnega časa (in veliko prostega) namenil opravljanju svojega poslanstva na področju športne rekreacije. Delovni proces v proizvodnji zahteva od delavca precej napora. Delavec je torej med dvema obveznostima; zato pogosto nastajajo nesoglasja, nesporazumi in spori.

Na omenjenem posvetu so bila izražena tudi mnenja, da je treba posvetiti pozornost obveščanju, zbujanju zavesti poslovnih organov in struktur v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih v smeri, ki vodi k ustanavljanju omenjene strokovne službe.

V delovnem dogovoru posveta je namreč zapisano misel, da marsikje poslovnih organi še niso doumeli, kako pomembno je množično ukvarjanje delovnih ljudi in občanov s športno rekreativnimi dejavnostmi. Ne zavedajo se, kolikšen je delež športne rekreacije v načinu življenja delovnih ljudi, saj ga le-ta bogati, hkrati pa prispeva k večjim gospodarskim in družbenim dosežkom. Nerazumevanje zavira razvoj športne rekreacije in v mnogih primerih destimulativno vpliva na akcije in dejavnosti, ki v številnih delovnih okoljih že živi.

Udeleženci posveta so se strinjali, da je treba te razmere izboljšati, pri tem pa naj pomagata tudi zveza sindikatov in gospodarska zbornica Slovenije.

Nemalo pomoči pričakujejo amaterski in poklicni strokovnjaki tudi od načrtovanega društva za rekreacijo in športno rekreacijo, ki naj bi strnil vse sile na tem področju in skrbi za nenehno rast in izpopolnjevanje športne rekreacije v naši republiki. Hkrati s tem pa naj bi na republiški ravni delala

(Nadaljevanje na 12 str.)

Na črpalki

Telesnokulturna, rekreativna in športnorekreativna dejavnost delavcev v združenem delu

(Nadaljevanje z 11. strani)

skupina strokovnjakov iz različnih področij in pripomogla k hitrejšemu razvoju športne rekreacije v organizacijah združenega dela.

Na obeh posvetih, v Poreču in Novem Sadu, je bila ponovno potrjena misel, naj bi poklicni organizator športne rekreacije deloval v delovnem okolju s 500 delavci.

Ko govorimo o organiziranosti športnorekreativne dejavnosti delavcev moramo omeniti tudi to, da lahko poleg organizirane strokovne službe za športno rekreacijo v TOZD obstaja možnost za ustanovitev aktivna ali drugih organizacijskih oblik, ki naj znotraj delovnega kolektiva združujejo delavce na tem interesnem področju.

Ti aktivni pa naj bi bili skupno z osnovnimi organizacijami sindikata predvsem močna idejna sila delavcev. Nastaja pa vprašanje, ali nas ne bi organizacija takih aktivov ali društev, po zgledu obstoječih (Partizan, planinska društva, rekreacijski klubi, itd.) privedla do dvotirnosti, saj si prizadevamo, da bi športno rekreacijo globlje zasidrali v krajevni skupnosti. To pa pomeni, da moramo bolj kot do sedaj povezati vse nosilce športnorekreativne dejavnosti v tej naši osnovni samoupravni družbeni celici s TOZD. Ob tem naj omenimo misel, da naj bo praksa merilo spoznanja saj ponekod take povezave že obstajajo, (npr. Železarna Store - Partizan Store, Sava Kranj - Partizan Strazišče itd.).

Gledano širše in z organizacijskega vidika ne bo odveč tudi razmislek o ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti na področju (oddih) rekreacije ali športne rekreacije delavcev, kar so v nekaterih jugoslovanskih republikah že storili.

Programi in vsebina dela na področju športne rekreacije v organizacijah združenega dela.

Program in vsebina dela izhajata iz spoznanj, ki so plod znanstvenoraziskovalnega dela ter potreb, možnosti in pogojev dela ter potreb, možnosti in pogojev v posameznih organizacijah združenega dela. Tu mislimo predvsem na kadrovske politiko strukturo, športne rekreacijske površine in objekte, na denar pa tudi na druge dejavnike.

Vsak od teh je bistvene pomena za načrtno delo na tem področju.

Vsebinsko zasnovani projekt športne rekreacije izhaja v naši teoriji in praksi v TOZD iz rekreacijskega načrta. Ta pa vsebuje

— poleg drugega športno rekreativne dejavnosti v procesu dela, kjer gre za odpravljanje posledic monotonije in akutne utrujenosti, kompenzacijsko-korektivni vpliv, sprostitve, odpravljanje prevelike živčne napetosti, večjo delovno sposobnost, za humanizacijo dela delavcev v neposredni proizvodnji; — rekreativne in športnorekreativne dejavnosti v prostem času delovnega dne ter v dneh tedenskega oddiha, ko delavec in občan zadosti biološkim potrebam po gibanju, odpravljanju posledic kronične utrujenosti, ohranjanju in izboljšanju zdravstvenega stanja itd., ali povedano drugače: ohranja si biopsihosocialno ravnovesje;

— rekreativne in športno rekreativne dejavnosti med letnim oddihom, katerih namen je intenzivno izboljšati psihomatski status delavcev, da le-ti vsebinsko bogato, polno in koristno uporabijo prosti čas, si izboljšajo zdravstveno stanje, odpravljajo negativne posledice, ki vse leto spremljajo delo in druge obveznosti itd.; — rekreativne in športno rekreativne dejavnosti med preventivnimi in rekreativnimi odmori. V bistvu so to dodatni odmori, ki naj bi jih izrabili predvsem ti delavci, ki delajo na posebej izpostavljenih delovnih mestih in v zdravju škodljivem delovnem okolju. Gre torej za delavce pri katerih je zdravstveno stanje že ogroženo, čeprav

še ni jasnih znakov bolezni.

Znano je, da je ukvarjanje s športno rekreativnimi dejavnostmi, ki skoraj povsem zapolnjujejo vsebino omenjenih odmorov, potem ko so ugotovili začetno zdravstveno stanje, ob primernem doziranju, zanesljivo pripomoglo k uspešnemu in razmeroma hitremu vračanju delovnih sposobnosti delavcev; — delavske športne igre, ki so nedvomno pomembna oblika športnorekreativne dejavnosti delavcev z določeno tradicijo, vendar kot kaže praksa, ne morejo biti in niso edino ožje področje dejavnosti.

O vseh teh organizacijskih in vsebinskih oblikah

in še nekaterih drugih so govorili na posvetih.

V Sloveniji smo glede prve oblike uvajanja športno rekreativne dejavnosti v neposredni proces dela, (v posebnih in 30-minutnih odmori) dosegli razmeroma skromne rezultate.

S tem bi se namreč morali ukvarjati poklicni strokovnjaki in strokovne službe, saj gre za snemanje vsebinsko izbiro dejavnosti in analizo delovnih mest, sti, strokovno vodenje itd.

Na posvetu v Poreču je bila ob tem izražena misel, da bi za delovna mesta, ki so v mnogih organizacijah združenega dela podobna, pripravili enoten program omenjenih posebnih in 30-minutnih odmorov in jih postopoma uvedli v prakso.

Na posvetu v Novem Sadu je razprava pokazala, da so na tem ožjem področju ponekod že dosegli razmeroma dobre rezultate. Tako je npr. v SAP Vojvodini že 2500 delavcev v 25 TOZD vključeno v športno rekreacijo.

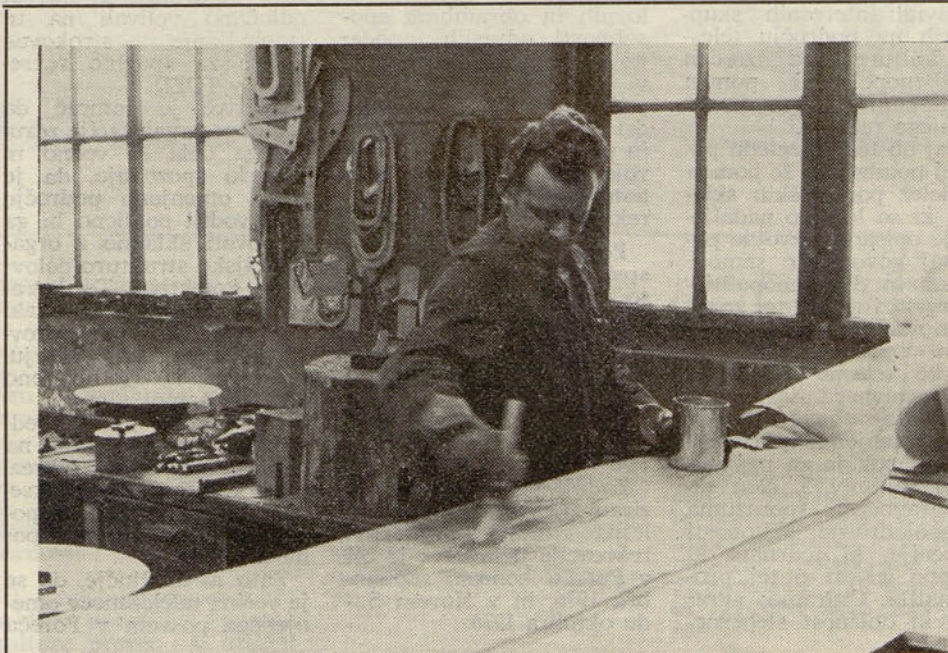
Udeleženci posveta so opozorili še na nekaj problemov, med katerimi naj posebej omenimo problem uvajanja omenjenih 30-minutnih aktivnih odmorov, ker se le-ti nekaterih primerih časovno ne skladajo s krivuljo utrujenosti in zmanjševanjem kakovosti in količine proizvodnje, poleg tega pa so v nekaterih delovnih okoljih omejene prostorske in tudi kadrovske možnosti. Precejšnje uspehe pa so na tem ožjem področju dosegli v SR Hrvaški, kjer v mnogih TOZD aktivni odmori v procesu dela niso več posebnost (TEŽ Zagreb, OKI Zagreb, Varteks Varaždin, Železarna Sisak itd.).

Številni udeleženci so poročali še o raznih organizacijskih in vsebinskih oblikah športne rekreacije ter spregovorili o problemih rekreativne in športno rekreativne dejavnosti delavcev v delovnih kolektivih: o kadrih, objektih, finančnih in materialnih sredstvih, in znanstvenoraziskovalni, informativni in propagandni dejavnosti, zdravstveni službi ter opozarjali kolikšen pomen ima pri tem sindikat.

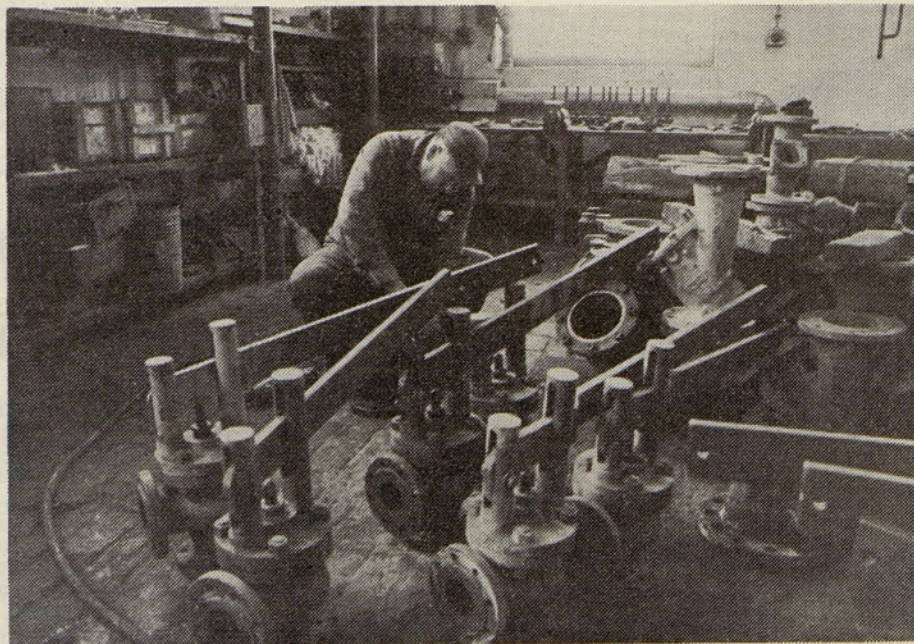
V tem sestavku smo podrobneje navedli in opisali le nekaj problemov rekreativne in športnorekreativne dejavnosti delavcev v združenem delu, kakor se kažejo v naši teoriji in praksi v sedanjem razvojnem obdobju, zaradi obsežnosti navedene problematike pa bomo o posameznih neobdelanih vprašanjih spregovorili še posebej.

Literatura: Telesna kultura

A. P.

Lepljenje

Iz popravilnice ventilov

Zoper pretirano uporabo antibiotikov - čebelja lekarna

Nerazumna poraba zdravil, predvsem antibiotikov, ne le pri odraslih, marveč tudi že pri otrocih, je resno vznemirila zdravnike po svetu in v Sloveniji. Najprej so v svojih vnostah, potem pa tudi javno izrazili dvom v tako hitro porabo zdravil, ki se jim mikrobi, le te naj bi uničili (kot povzročitelje najrazličnejših vnetij), prilagajajo in postajajo odporni. Velika poraba antibiotikov vseh spektrov, vse manjše učinkovanje teh umetno pridobljenih zdravil in ne nazadnje tudi veliki stroški, pa skrb o morebitnih posledicah teh, ne še tri desetletja starih zdravil so napotili mnoge zdravnike, predvsem pa farmakologe, da so se zaznli nazaj, v nekdanje zdravljenje, v čase, ko ni bilo o antibiotikih ne duha ne sluha.

Poti do starih zdravil so različne. Spet so se uveljavljali najrazličnejši čaji in zeli, več pozornosti so spet namenili gibanju na svežem zraku, mnogi pa so začeli obujati stara pravila o zdravljenju z medom. Ta je kot zdravilo znam iz davnine, pa tudi iz bližnje, preteklosti, saj je med NOB v najtežjih trenutkih ostajal edino »zdravilo«.

Opozorila svetovno zdravstvene organizacije o pretirani porabi zdravil in domače statistike, ki so postale še hitrejše in jasnejše, odkar recepte »pregleduje« računalnik, vzbudile številne zdravnike, da svoj študij posvetijo medu in čebeljim pridelkom.

Svetovno raziskovalno gibanje

V dobi, ko je bilo vse, kar je imelo nadih »pattine« zanič, ko je bilo dobro le vse, kar je bilo moderno, je tudi med izgubil večji del svoje veljave. S spoznanji, da je narava največji učitelj, da človek s tiganjem vezi s preteklostjo pozablja tudi na stvari, ki so mu bile stoletja in tisočletja v pomoč, so v marsikaterem laboratoriju nehali gledati v bodočnost, posvetili so se preteklosti. In tako so več raziskav posvetili tudi čebeljim pridelkom. Prav takšno vnemo kot drugje po svetu so pri raziskovanju učinkovanja čebeljih pridelkov pokazali tudi nekateri jugoslovanski znanstveniki in začeli ugotavljati stvari, ki jih niti niso pričakovali. V laboratorijih, pod mikroskopom in na živalih, kasneje pa tudi na klinikah so potrjevali, da so v čebeljih pri-

Zamaknjenost

dellkih snovi, ki imajo ugoden učinek na počutje in zdravje ljudi. Kmalu je postalo znano, da je cvetni prah najbolj skoncentrirana hrana, kar jih poznamo, saj so v njem snovi, ki jih potrebuje organizem za rast in vzdrževanje biološkega ravnotežja. Za mleček so dognali, da je biološki pospeševalec in da hkrati zavira rast bakterij, plesni in virusov. Propolis je aktivna snov z izredno močnim učinkom proti virusom in bakterijam.

Uspehi domačih strokovnjakov

Raziskovalca slovenskega mikrobiološkega inštituta Bratko Filipič in prof. dr. Miha Likar sta dokazala, da matični mleček in propolis zavirata rast virusov. V poročilu »Vpliv propolisa in matičnega mlečka na razvoj nekaterih virusov«, ki ga je zaradi izrednih odkritij in dosledne znanstvene metode v celoti objavil tudi ameriški strokovni bilten

»Interferon Scientific Memoranda« iz Buffala, med drugim poročata v sklepnem delu poročila:

»iz raziskave je razvidno, da naravni proizvodi med, matični mleček, cvetni prah in propolis nimajo samo fizioloških učinkov, ampak razen proti mikrobom deluje tudi proti virusom. Vprašanje pa je, iz česa izvira anti-virusna aktivnost in kakšno je razmerje med sestavo in vplivom čebele na anti-vi-

rusno dejavnost...« Poskusi kažejo, da aktivna snov ni samo ena, ampak da gre verjetno za kompleks snovi, ki šele v pravilnem razmerju in ob aktivnosti čebele dajo fiziološko in antimikrobno dejavnost...«

Poskusi razvozljali razmerje

V Medexovih laboratorijih so čebelje pridelke mešali v različnih količinah in na podlagi učinkov ugotovili, katera mešanica medu, cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa deluje na človeški organizem najbolj ugodno. In tako je nastal APIKOMPLEKS, doslej edina in zelo učinkovita mešanica čebeljih pridelkov, ki je uspešno prestala tudi vse klinične teste. V njem so sestavine, ki zavirajo rast virusa, povzročitelja influenze, tudi če so razredčene v razmerju 1 : 100.000.

Čebele niso zdravniki

O delovanju Apikompleksa so bile narejene raziskave. Preizkusili so ga na več klinikah v različnih jugoslovanskih mestih in ugotovili njegovo izredno ugodno delovanje. Preizkusili so ga ljudje sami in ugotovili njegovo uspešnost. Toda zdravniška ne med ne drugi čebelji pridelki ne morejo nadomestiti. Kadar človek zbolj in se ga loti vroča temperatura, mora upoštevati navodila zdravnika. Poskusi v uglednih klinikah pa kažejo, da za infekcijskimi boleznimi zbolijo neprimerno manj ljudi, ki jemljejo žličko Apikompleksa dnevno. In v tem je največja moč naravnega preparata. V preprečevanju bolezni, mnogi zdravniki pa ga svetujejo že tudi kot edino sredstvo, ki pomaga pri zaviranju rasti virusov, je nenadomestljiv. Zato ga je danes moč najti na prodajni polici sleherne lekarne in v vseh večjih trgovinah. Ker ga je ustvarila narava brez pomagali kemije je popolnoma nenevaren in ne more povzročiti nobenih škodljivih stranskih posledic.

Pri malici

Jože Vetrovec

Cvetje v zavetju.

Foto: K. Zorec

Bodi zbran pri delu - prepreči nezgodo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega moža in očka

Rudija Mlinariča

se najiskrenejše zahvalujemo vsem sodelavcem, znancem in prijateljem, ki so nam stali ob strani v težkih trenutkih, ki smo jih preživljali ob boleči izgubi našega nenadomestljivega moža očeta Rudija ter nas tolažili v naših srčnih bolečinah. Posebna hvala še velja stanovalcem bloka 4 za vso pomoč in tolažbo v težkih trenutkih. Naša prisrčna zahvala pa velja še predvsem družinama Kosi iz bloka št. 6 ter

družini Inkret za izredno pomoč v prvih in najtežjih trenutkih.

Srčna hvala godbi na pihala TGA ter pevcem DPD »SVOBODE« za izvedene žalostinke, prav tako pa vsem govornikom za izrečene poslovilne besede ob krsti in ob odprtem grobu. Hvala prav vsem, ki ste našega ljubljenega moža in očka spremljali na njegovi zadnji poti v mnogo prerani grob. Hvala vsem darovalcem vencev in cvetja, enako pa velja tudi vsem, ki boste obiskovali njegov grob, položili cvetje ali prižgali svečko. Srčna hvala prav vsem.

Prosimo globokega in tihega sožalja.

Žalujoči: neutolažljiva žena Zora, hčerka Darja in sin Borut

ZAHVALA

Ob težki in bridki izgubi našega dragega moža in očeta

Jurija Anžela

se naiskrenejše zahvalujemo vsem, ki ste v času njegove bolezni sočustvovali z nami in nam pomagali v težkih trenutkih. Srčna in iskrena zahvala pa tudi prav vsem, ki ste našega dragega moža, brata Jurija spremlili k zadnjemu počitku na videmskem pokopališču. Prisrčna hvala sindiatu TGA, godbi na pihala ter pevskega zboru DPD »SVOBODA«

iz Kidričevega za izvedene žalostinke, ki so nas presunile do dna srca. Srčna hvala vsem sosedom, prijateljem in znancem ter njegovim delovnim tovarišem za lep pogreb in govornikom za izrečene poslovilne besede ob odprtem grobu, ki so nas prepričale, da je naš ljubljeni mož bil zares cenjen med svojimi sodelavci. Skratka res vsem udeležencem, ki ste ga spremljali na njegovi prerani zadnji poti iskrena hvala in prosimo tudi v naprej tihega sožalja.

Žalujoča žena Marija, hčerka Ivanka ter ostalo sorodstvo

Rudiju v spomin

Smrt je neizprosna in kruta hkrati

Tokrat je nenadoma odšel od nas za vedno naš priljubljeni sodelavec RUDI MLINARIČ.

Resnično lahko rečemo, da je delal do zadnjega diha svojega mladega življenja, saj je prav sredi dela prišlo do tistega za kar smo se večkrat zanj že bali. Njegovo mlado srce ni več vzdržalo mnogih naporov in ritma vsakdanjega življenja, toda tega, da se kaj z njim dogaja ni hotel nikoli pokazati. Vedno sem ga srečaval vedrega in nasmejanega. Največkrat je vodil svojo ljubljeno hčerko na sprehod in tako bil resnično poleg dobrega, marljivega delavca na svojem delovnem mestu, tudi istočasno dober družinski oče, ki je res vedno in ob vsakem času znal izkoristiti svoj prosti čas za svojo družino, za svojo hčerko in ženo ter sina.

Večkrat sem se pogovarjal z njim in trdim lahko, da se mi ni nikoli potožil s kakšnimi težavami, ki pa so žal bile v njem samem, saj ga zdravje ni hotelo ubogati in v njem je nenehno grizla nevidna bolezen, ki je ni moč takoj opaziti, je pa zahrbtna in ne pozna meja starosti in spola, ne bogastva ne bede, ne veselja in ne žalosti.

Rudi je bil sodelavec, ki je vedel kje je res njegovo pravo mesto, saj je bil priljubljen in vsi, ki smo ga poznali in z njim marsikaj tudi preživeli lahko rečem le to, da ni nikoli poznal besed »ne bom«, najmanj pa »močem«.

Toda usoda ima svoja pota in tako je bilo tudi

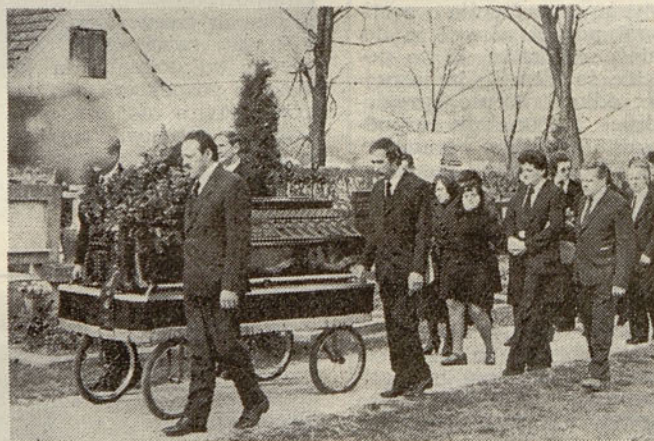
z našim sodelavcem Rujem. Ni mu bilo usojeno, da bi prav v pravem ritmu življenja doživel tisto za kar se je skozi življenje boril s svojim vestnim in marljivim delom. Prepričan sem, da bi naš sodelavec Rudi dal od sebe še več, če bi mu to dovoljevalo njegovo zdravje, saj je bila njegova volja vedno prisotna, toda žal se tudi tukaj moramo s tem sprijazniti, saj nobene pomoči tukaj ni več. Edino lahko vsi, ki smo ga kot takega poznali, želimo našemu Rudiju res miren in spokojen večni počitek v domači zemlji. Njegov spomin pa nam bo za vedno ostal!

France MESKO

Rudijevi najožji sodelavci pripravljajo pokojnika za njegovo zadnjo pot.

Foto: K. Zorec

Žalni sprevod

Foto: K. Zorec

Najožji člani družine Mlinarič

Foto: K. Zorec

	na delu	na poti	skupaj
TOZD ALUMINIJ	2	—	2
TOZD GLINICA	1	—	1
TOZD VZDRŽEVANJE	4	—	4
TOZD PROMET	3	—	3
skupaj:	10	—	10

OBLIKA NESREČE

stik s skrajnimi tempera-
turami 2
stis ob predmet 1
padec predmeta 2
padec osebe 2
udarec ob predmet 2
vrezlina 1

TOZD ALUMINIJ

1. Drago Jan, mat. št. 4506
iz hale A, se je ponesre-
čil 26. marca. Po konča-
nem ugašanju anodne-
ga efekta z lesenim dro-
gom, je poškodovanemu
odvrglo leseni drog, pri
čemur je odletel delček

vroče kriolitne skorje
za zakovico. Pri tem je
ponesrečenec dobil ope-
kljine po zapestju leve
roke.

2. Ciril Martinčič, mat. št.
750, se je poškodoval 16.
marca. Ponesrečenec je
pomagal pri nastavljan-
ju T — kom. na livnem
stroju ob 12 t induk-
cijski peči. En komad
se je pri nastavljanju
izbil in prišlo je do sti-
ka tekočega aluminija in
vode. Prišlo je do iz-
bruha tekočega aluminija.
Ponesrečenec je do-
bil opekline po obrazu
in očeh.

TOZD GLINICA

1. Ferdinand Struel, mat.
št. 4708, se je ponesre-
čil 28. marca. Nezgoda

se je pripetila pri pol-
njenju vagonске cister-
ne z glinico. Pri zapi-
(Nadaljevanje na 16. str.)

»ALUMINIJ« Izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Bo-
ris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Ivo Tušek —
predsednik, Franc Meško — odgovorni urednik, Anton Zadravec,
Jože Huzjan, Anton Kozoderc — namestnik predsednika — Foto-
grafije: Stojan Kerbler, dipl. ing. — Tehnični urednik Franček Ste-
fanec — Tisk: ZGP »Pomurski tisk«, TOZD tiskarna, Murska Sobota
— Člani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno — Rokopi-
sov in slik ne vračamo.

Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata
za Informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975.
Naklada 2700 izvodov.

0 alkoholu in alkoholizmu

(5)

Alkohol v telesu

Alkohol (okrog 90 od-
stotkov gre iz telesa, ko
se razgradi v jetrih, ki
so velik prebavni labo-
ratorij človekovega tele-
sa. Tu se alkohol raz-
gradi na končni sestavi-
ni, to sta CO₂ (ogljikov
dioksid) in voda. Kakih
10 odstotkov popitega
alkohola se izloči iz te-
lesa v nespremenjenem
stanju, in sicer po plju-
čih v izdihanem zraku
in po ledvicah v seču.

Koncentracija alkoho-
la v izdihanem zraku ka-
kor tudi koncentracija
alkohola v seču sta v
stalnem sorazmerju s
koncentracijo alkohola
v krvi. Če se zmanjša
ali poveča koncentraci-
ja alkohola v krvi, se
vzporedno zmanjša ali
poveča tudi koncentra-
cija alkohola v izdihanem
zraku oziroma v seču.
Iz koncentracije
alkohola v izdihanem
zraku in iz koncentraci-
je alkohola v seču lahko
izračunamo koncentra-
cijo alkohola v krvi. Na
tem temeljijo različne
metode, po katerih ugo-
tavljamo koncentracijo
alkohola v krvi. Za ugo-
tovitev alkohola včasih
ni mogoče vzeti krvi,
vrh tega je jemanje kr-
vi tudi neprimerno, bolj
zametno kakor jema-
nje seča ali izdihanega
zraka.

KER SO KOLIČINE
ALKOHOLA, KI SE PO
PLJUČIH IZLOČIJO V
IZDIHANEM ZRAKU
ALI PO LEDVICAH V

SEČU, ZELO MAJHNE,
JE DOLGOST PIJANO-
STI OD ALKOHOLA
ODVISNA SAMO OD
HITROSTI S KATERO
SE ALKOHOL RAZ-
GRADI (PRESNOVI) V
JETRIH. PRESNOVA
ALKOHOLA V JETRIH
NAPREDUJE ZELO PO-
ČASI IN JE ŽE PRI
LAŽJI PIJANOSTI ZA
POLNO STREZNITEV
POTREBNO VSAJ OD
6 DO 8 UR.

Tega pa mnogi ljudje
ne vedo, temveč misli-
jo, da je dovolj, če se
malo prespijo ali popi-
jejo nekaj skodelic ka-
ve in bodo trezni.

Nepoznavanje dejstev
o načinu streznitve pri-
zadene mnogim nič ko-
liko neprijetnosti, a je
obenem tudi vzrok šte-
vilnih tragedij. Lahko
si mislimo pijanega voz-
nika motornega vozila,
ki po kratkem spanju
ali nekaj črnih kavah
nadaljuje vožnjo. Če-
prav tega ni zavesten,
in vozi z velikim odstot-
kom alkohola v krvi,
kdaj lahko povzroči ne-
zgodo. Tudi če ostane
pri tej nezgodi živ, je za-
pravi svojo bodočnost,
ker ga zadene zakon z
vsemi posledicami, ki
izvirajo iz tega.

MEDICINA NA ZA-
LOST NIMA SRED-
STEV, S KATERIMI BI
LAHKO POSPEŠILA
RAZGRADNJO ALKO-
HOLA V JETRIH, ZA-
TO TUDI NI MOGOČE
KAJ PRIDA POSPEŠI-
TI NJEGOVEGA IZLO-
ČANJA IZ TELESA.

Najenostavnejša me-
toda, s katero se pri-
bližno ugotovi koncen-
tracija alkohola v krvi
iz dihalnega zraka je
metoda z uporabo t. im.
»Alkotesta«. Z »Alko-
testom« npr. pogosto
kontrolirajo voznike v
prometu, vendar pa na
ta način preizkušajo tu-
di morebitno pijanost
na delovnih mestih in
kjerkoli bi zaradi pija-
nosti lahko prišlo do
nezgode ali večje ma-
terialne škode. Včasih
imenujejo to metodo
»alkostop«, ker jo upo-
rabljajo organi promet-
ne kontrole, kadar usta-
vijo sumljivega voznika.

Metoda za pripravo
alkotesta in podobnih
priprav z drugimi ime-
ni obstoji v tem, da
preizkovanec dajo na-
pihniti plastični balon
skozi cevko, v kateri so
rumeni kristali, občut-
ljivi za alkohol. Če je
v izdihanem zraku čez
določeno minimalno ko-
ličino alkohola, rumeni
kristali pozelenijo. Če
rumena barva kristalov
pozeleni in če želijo
natančneje ugotoviti ko-
ličino alkohola v krvi,
morajo odvzeti kri, da
ugotovijo natančno kon-
centracijo alkohola.

Koncentracija alko-
hola v krvi po uživanju
alkoholnih pijač pa je
odvisna tudi še od ne-
katerih drugih okoliš-
čin.

Če kdo pije konce-
trirano močno alkohol-
no pijačo, bo koncen-
tracija večja kakor pri

uživanju lahkih pijač,
če kdo v hitrici popije
večjo količino pijače, bo
spet koncentracija viš-
ja, kakor če isto količi-
no popije počasi in v
presledkih. Končno bo
koncentracija alkohola
v krvi izrazito višja, če
ga kdo popije na tešče,
kakor če isto količino
popije po izdatnih ob-
rokih.

ZDAJ SI PA POGLEJ-
MO NEKAJ PRIME-
ROV:

Če človek spi 1 li-
ter piva 5-odstotnega ali
pa pol litra 10-odstotne-
ga vina se izloča alko-
hol iz organizma čez 1
— 2 ure. Če spi 1 in
pol litra piva (5-odstot-
nega) ali pa 3/4 litra
vina (10-odstotnega) se
izloča alkohol z orga-
nizma komaj čez 3 —
4 ure. Če spi 2 litra
piva (5-odstotnega) ali
pa 1 liter vina (10-
odstotnega) potrebuje za
izločanje 5 — 6 ur.

Če spi 2 in pol li-
tra piva (5-odstotnega)
ali pa liter in četrt vi-
na (10-odstotnega) po-

trebuje za izločanje 7
— 8 ur.

POSLEDICE UŽIVA-
NJA ALKOHOLOVNIH
PIJAC:

Vse posledice, ki se
pojavljajo v zvezi v u-
živanjem alkoholnih pi-
jač, lahko razdelimo v
dve skupini. Na eni
strani gre za težave, ki
nastopijo takoj, nepo-
sredno (akutno) po pit-
ju, na drugi strani pa
za komplikacije, ki jih
povzroča dolgotrajno
(kronično), redno už-
vanje večjih alkoholnih
pijač. Navadno gre v tej
drugi skupini za pojave,
ki se pokažejo 5 — 10
let ali celo pozneje po
začetku čezmernega u-
živanja pijače. V tem
drugem primeru, se
pravi pri kroničnem
čezmernem uživanju al-
koholnih pijač, govori-
mo o kroničnem alko-
holizmu.

(Nadaljevanje prihod-
njic)

(povzeto iz knjige Dr.
HUDOLIN)

(Dr. Zlata IVETIČ)

Nezgode marca letos

(Nadaljevanje s 15. str.)

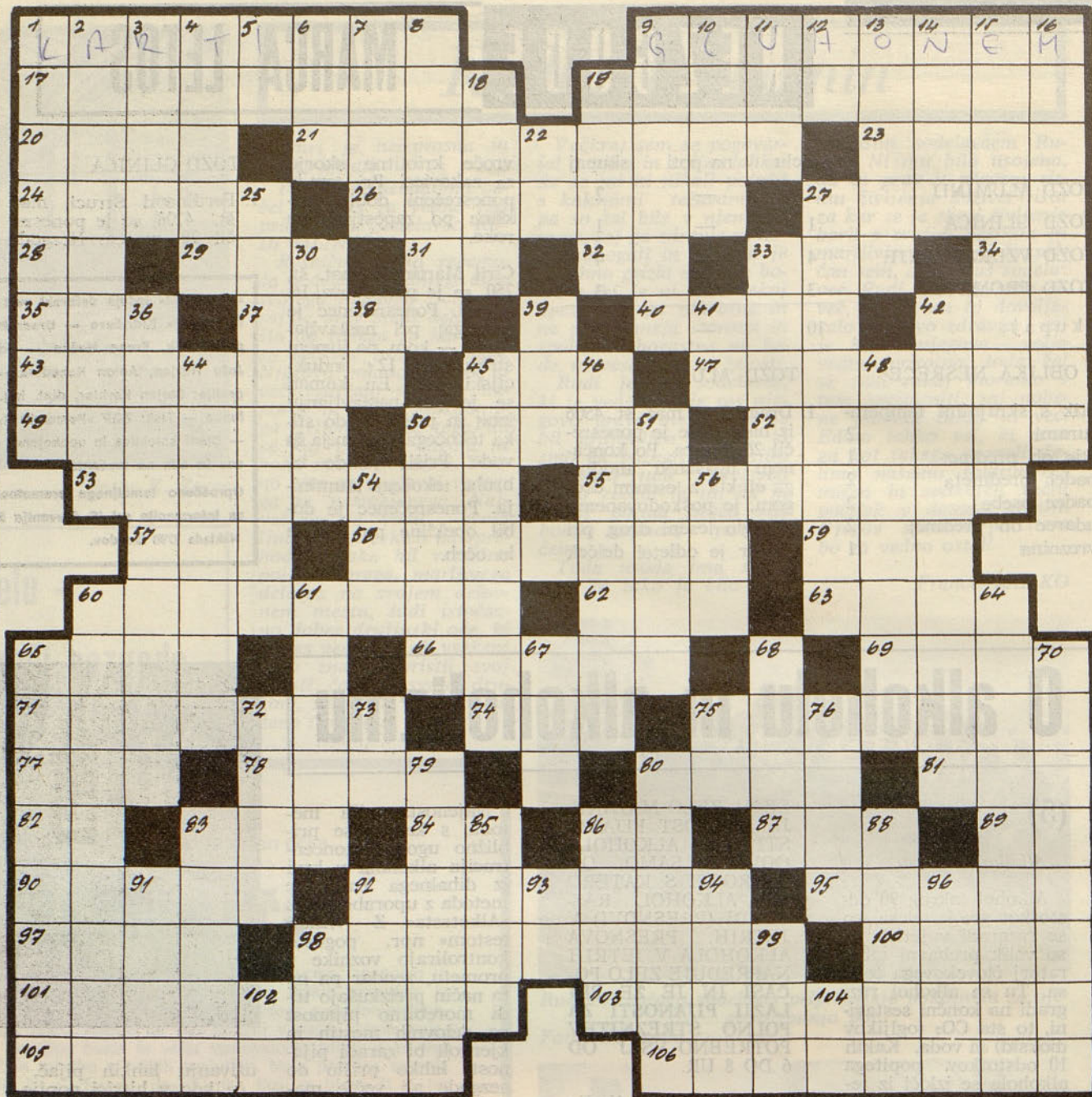
ranju lopute za praznjenje silosa si je poškodoval sredinec in prstanec desne roke.

TOZD VZDRŽEVANJE

1. Zdravko Jernejšek, mat. št. 4478 iz elektro vzdrževanja, se je ponesrečil 2. marca. Ponesrečenec je šel na delo v obrat anodne mase. Ko je šel skozi vhodna železna vrata, jih je v tistem trenutku zaloputnil veter in ponesrečenec stisnil prstanec in mezinček leve roke.
2. Staniko Frčec mat. št. 3573 iz strojnega vzdrževanja, se je poškodoval 20. 3. Pri čiščenju ostrožkov na stružnici, si je poškodoval prste desne roke. Do vreznine je prišlo na svedru, kateri je bil vpet v konjiček, ta pa ni bil zadostno odmaknjen od mesta struženja.
3. Maks Božanik, mat. št. 3235 iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 23. marca. Nezgoda se je pripetila v mehanični delavnici. Pri popravilu osebnega avtomobila je padel v kanal, ki ni bil prekrit z deskami. Poškodoval si je levo koleno.
4. Anton Mohorko, mat. št. 4546 iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 20. marca. Ponesrečenec je opravljal čiščenje kriolita pod elektrolitsko celico, ki jo je v tistem trenutku prebijal lomilec skorje. Pri prebijanju je preko celice brizgnil kriolit in mu padel za čevlji. Pri tem je dobil opekline po gležnju leve noge.

TOZD PROMET

1. Marjan Štumberger, mat. št. 4152 iz transporta, se je ponesrečil 27. marca. Ponesrečenec je na lesnem skladišču zlagaj rezani les. Pri delu je padel in si na stari pločevini poškodoval palec leve roke. Vzrok nezgode je neurejeno delovno mesto.
2. Ivo Lakota, mat. št. 4636 iz transportne skupine, se je ponesrečil 27. marca. Ponesrečenec je v skladišču aluminija skladal aluminijaste formate. Do poškodbe je prišlo tako, da mu je padel kos aluminija na desno roko ter si jo poškodoval. Vzrok nesreče je neprevidnost pri delu.

VODORAVNO

1. Glavno mesto Sudana, 9. Človek, ki ne sliši in ne govori, 17. Desni pritok reke Parane v Argentini, ki se izliva v njo v bližini mesta Baradero, 19. Pretiran strah pred živalmi, 20. Mestece v Danski blizu mesta Horsens, 21. Kraj v Siciliji ob vnožju višavja Nebrodi, 23. Gorovje v Sovjetski Zvezi severno od Vladivostoka, 24. Indijski kralj 272-273 l. pr. n. š., 26. Spolne združitve, 27. Ime pevca Korena, 28. Kemični simbol za polonij, 29. Skandinavski drobiž, 31. Kemični simbol za lantan, 32. Začetnice Simona Kačenka, 33. Egiptčanski bog sonca, 34. Otok v Indoneziji v Moluški skupini, 35. Rimski pozdrav, 37. Ime novinarke Šuklje, 40. Grški mit, letalec, 42. Brezalkoholna pijača, 43. Obalno mesto v jugovzhodni Avstraliji južno od Sydney-a, 45. Pravoslavni duhovnik, 47. Ime slov. pisatelja in pesnika Koviča, 49. Portugalska kolonija v jz. Afriki, 50. Spakedran jezik tatov, beračev ipd., 52. Primorski izraz za krogle, 53. Veliko obmorsko mesto v Japonski južno od Tokia, 55. Koristniki, posestniki licenc, 57. Tip sovjetskega lovskega aviona, 58. Mesto v Italiji zapadno od Modene, 59. Otok v Oceaniji v skupini otokov Tonga, 60. Kraj v Braziliji v zvezni državi Amazonas, 62. Najdaljša Afriška reka, 63. Glavno mesto Latvijske SSR, 65. Ime Parlova, 66. Najstarejša doba v geol. zgodovini zemlje, 69. Kraj v Kalabriji pri rtu Vaticano, 71. Pripomočki za pospeševanje izločanje seča, 74. Velelnik glagola dati, 75. Dišavnica, materna dušica, 77. Reka v Mandžuriji, desni pritok reke Ussuri, 78. Ljubka gozdna žival, 80. Rastlina iz družine kačnikovcev, 81. Sl. veznik, 82. Najvišja igralna karta, 83. Zaimek, 84. Kemični simbol za litij, 86. Časovni veznik, 87. Nemški pesnik, slikar in kipar, Hans (1887 — 1966 l.), 89. Kemični simbol za aluminij, 90. Luža, 92. Provinca v Argentini z istoimenskim glavnim mestom, 95. Funkcija v geometriji, 97. Mati, 98. Obmorski kraj v jugozapadni Avstraliji pri rtu Leeuwin, 100. Večanje, 101. Poživitvi barve in lesk tkanin, 103. Nasladilo prijetno držalo, 105. Nauk, 106. Rombična oblika kalcijevega karbonata.

NAVPIČNO

1. Obmorsko mesto na otoku Hawaii, 2. Kraj v Čeho-

slovaški ob reki Pulkau, 3. Reka v Italiji, ki izvira v Apeninskem gorovju in je dolga 241 km, 4. Ni gosto, 5. Kemični simbol za tehneclj, 6. Kraj v Kitajski v pokrajini Amne Machin, 7. Eskimsko moško ime, 8. Kraj v Italiji ob reki Panaro (v bližini izliva reke Pad), 9. En izmed slogov, 10. Francoski pisatelj (pravo ime Julien Viaud), 11. Glavno mesto Baškirske ASSR, 12. Kemični simbol za holmij, 13. Mesna jed, 14. Otok v Indoneziji v otočju Damar, 15. Izbrizgniti, 16. Jezero na polotoku Labrador, 22. Del obale, ki sega najdalje v morje, 25. Raziskovalci višjih plasti atmosfere, 27. Prebivalec barja, barjanec, 30. Kraj na polotoku Labrador pri zalivu Sag-lek, 33. Nemški pisatelj, Wilhelm I. 1831 — 1910. (Kronika Vrabčje ulice, Lačni pastor), 36. Priprava za merjenje dela organov, 38. Kemični simbol za protaktinij, 39. Izrastek na glavi pri nekaterih živalih, 41. Okrajšava za košarkarski klub, 42. Krvavenje iz ušes, 44. Razvojni stadij povzročitelja malarije, 45. Džungla, 46. Radioaktiven kem. element, ki sta ga l. 1898 odkrila zakonca Curie, 48. Vrsta sklonov v finsko-ugrijskih jezikih, 50. Kraj v Braziliji v bližini rta Raso, 51. Eskimsko moško ime, 54. Mesto v Madžarski ob prekopi, 55. Odnosno reki Sarviz, 56. Kraj nad Vipavo, 60. Slovansko žensko ime, drugi sklon, 61. Reka v Hrvaški, ki teče skozi Pakrac, 64. Višavje v SSSR v Altajsko-Krasnojarskem kraju (Hrbet), 65. Bivši svetovni boksarski prvak teške kategorije, del njegovega novega imena, 67. Bivša teroristična organizacija v Alžiriji, 68. Moč, 70. Očitek na račun prvih kristjanov, 72. Enaka, 73. Gr. predpona, ki daje nikalni pomen, 75. Kazalni zaimek, 76. Ameriški humoristični pisatelj s pravim imenom Samuel Clemens (Twain), 79. Kraj v Braziliji ob reki Purus, 80. Gorovje v sz. Bosni med Savo, Uno in Sano, 83. Tabornik, 85. Okrajšava za Jezus nazareški kralj Judov, 86. Sklepni stavek, 88. Drugo največje mesto na Portugalskem ob ustju reke Douro, 91. Muslimansko moško ime, 92. Kraj v Jordaniji ob Vadi Anab, 93. Gr. predpona, pri tujkah pomeni dvo-, 94. Otok v Indoneziji v skupini Mali Sundski Otoki, 96. Kraj v Škotskem zalivu Dornoch, 98. Življenjska tekočina, 99. Ime pevke Prodnik, 102. Kemični simbol za iridij, 104. Kemični simbol za srebro.